

Crna Gora
Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja

Adresa: Rimski trg b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
Tel: +382 20 405 341
Email: kabinet@mntr.gov.me
<https://www.gov.me/mntr>

P R E D L O G

IZVJEŠTAJ O RADU MINISTARSTVA NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA ZA 2022. GODINU

Podgorica, mart 2023. god.

Sadržaj:

1/ REZIME / UVODNA RIJEČ	3
2/ DIREKTORAT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKU DJELATNOST	6
2.1/ ZAKONSKI OKVIR	6
2.2/ STRATEŠKI OKVIR	6
2.3/ INSTITUCIONALNI OKVIR	7
2.4/ REALIZACIJA KONKURSA IZ 2022. GODINE U OBLASTI NAUČNOISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI	7
2.5/ NASTAVAK REALIZACIJE TEKUĆIH PROGRAMA U OBLASTI NAUČNOISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI	10
3/ DIREKTORAT ZA INOVACIJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ	11
3.1/ ZAKONSKI OKVIR	11
3.2/ STRATEŠKI OKVIR	11
3.3/ INSTITUCIONALNI OKVIR	12
3.4/ INOVACIONE INFRASTRUKTURE	14
3.5/ REALIZACIJA PROGRAMA ZA INOVACIJE (2021-2024) ZA 2022. GODINU	17
3.6/ PREGLED MJERA I AKTIVNOSTI PREDUZETIH ZA IZVRŠAVANJE POSTAVLJENIH CILJEVA	21
4/ ODJELJENJE ZA MEĐUNARODNU SARADNJU	22
4.1/ EU INTEGRACIJE I SARADNJA	22
4.2/ BILATERALNA I MULTILATERALNA MEĐUNARODNA SARADNJA	25
4.3/ SASTANCI SA AMBASADORIMA	28
4.4./ MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI	29
5/ SLUŽBA ZA KADROVSKE I OPŠTE POSLOVE	31
6/ SLUŽBA ZA FINANSIJE I JAVNE NABAVKE	32
7/ SLUŽBA ZA DIGITALIZACIJU I STATISTIKU	32
8/ PR AKTIVNOSTI	33
9/ FESTIVAL „DANI NAUKE I INOVACIJA 2022“	33
10/ AKTIVNOST MNTR U PROCESU IZRADE ZAKONA O VLADI CRNE GORE	34
11/ OCJENA EVROPSKE KOMISIJE U OBLASTI NAUKE, ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA	35
12/ PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO	35

1/ REZIME / UVODNA RIJEČ

Primarni zadatak Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja je stvaranje okruženja pogodnog za razvoj, podizanje kvaliteta i jačanje kapaciteta naučnoistraživačke i inovacione zajednice, sprovođenjem politika naučnoistraživačke i inovacione djelatnosti, kroz ulaganje u istraživanje i inovacije, podsticanje razvoja inovativnih proizvoda i usluga, kao i razvoj naučnoistraživačke i inovacione infrastrukture.

Fokus rada Ministarstva tokom 2022. godine bio je na kreiranju boljih uslova za mlade istraživače i na operacionalizaciji uspostavljenog Okvira za implementaciju inovacija i pametne specijalizacije. Znanje, inovativnost i kreativnost mladih preduslov je za ekonomsko osnaživanje Crne Gore i stoga je neophodno stvoriti što povoljniji ambijent koji će ih zadržati, motivisati da se bave naučno-inovacionom djelatnošću u svojoj zemlji i omogućiti im da stečena znanja primijene u praksi, što je vizija kojom se Ministarstvo vodi u kontinuitetu, od svog nastanka. U skladu sa navedenim, krajni cilj svih aktivnosti Ministarstva je da se harmonizuje podrška nauci i inovacijama na svim nivoima – od lokalnog do državnog. U tom kontekstu, zadatak Ministarstva jeste da na pravi način usmjeri pažnju društva i države na nauku i inovacije, da se postara o valjanom sistemskom bavljenju ovim resorom, odgovarajućem nacionalnom ulaganju u njega, kao i njegovom adekvatnom pozicioniranju u međunarodnoj zajednici.

Jakom voljom i velikim trudom, u skladu sa ekspozeom predsjednika Vlade, bili smo posvećeni razvoju društva zasnovanom na znanju i inovacijama, uz strateško usmjerenje u četiri ključne oblasti pametne specijalizacije: održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; energija i održiva životna sredina; održivi i zdravstveni turizam i informaciono-komunikacione tehnologije.

Sa zadovoljstvom ističemo izuzetno visoku ocjenu i dobar napredak koji je ostvaren za Pregovaračko poglavlje 25 – *Nauka i istraživanje*, što je konstatovano u Izveštaju Evropske komisije za Crnu Goru za 2022. godinu.

Normativno-pravni okvir naučnoistraživačke djelatnosti unaprijedili smo kroz usvajanje Pravilnika o uslovima i bližim kriterijumima za dodjelu nagrada za naučna dostignuća, kao i iznosima nagrada i Pravilnika o bližim uslovima za osnivanje i licenciranje naučnoistraživačke ustanove, što je bio preduslov za promociju i vredbovanje rezultata rada najboljih pojedinaca iz naučnoistraživačke zajednice, kroz dodjelu nagrada za naučna dostignuća, kao i za unapređenje procesa licenciranja naučnoistraživačkih ustanova.

Osim kroz finansiranje ranije započetih istraživačkih projekata, direktno ulaganje u nauku u 2022. godini realizovano je i putem Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti. Kroz devet instrumenata podrške u okviru Konkursa (za čiju realizaciju je utrošeno oko 130.000 €), Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja omogućilo je istraživačima iz Crne Gore da osnaže svoj rad učešćem na međunarodnim konferencijama, organizovanjem konferencija u Crnoj Gori, publikovanjem radova u časopisima sa otvorenim pristupom, uređivanjem časopisa sa otvorenim pristupom, mobilnošću u razvijenije institucije, kao i povezivanjem sa inostranim partnerima putem međunarodnih programa (Horizont Evropa, IAEA i ICGEB), a sufinansiralo je i troškove doktorskih studija istraživača koji su svoje disertacije odbranili u 2022. godini. Tokom 2022. godine, nastavljena je realizacija dva Programa centara izvrsnosti: *Centar izvrsnosti za digitalizaciju procjene rizika bezbjednosti hrane i preciznu sertifikaciju autentičnosti prehrambenih proizvoda* (FoodHub) i *Centar izvrsnosti za biomedicinska istraživanja* (CEBIMER).

Tokom 2022. godine, Ministarstvo je u kontinuitetu pratilo realizaciju 50 stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori, dodijeljenih po osnovu tri konkursa, i to za generacije stipendista 2018/19. godine, 2019/20. godine i 2020/21. godine. Doktorsku disertaciju do sada je odbranilo sedmoro stipendista, od čega pet u 2022. godini.

Bili smo aktivni na polju međunarodne saradnje u nauci, pa smo tako po prvi put otkako Crna Gora učestvuje u programima Evropske unije (EU) za istraživanje i inovacije ostvarili uspjeh u *Widening* segmentu Horizont Evropa programa. U prethodnoj godini se posebno ističe projekat *Montenegrin Centre for Underwater Sensor Networks* (MONUSEN), čiji je koordinator Univerzitet Crne Gore, a koji je započeo sa realizacijom 1. juna 2022. godine. U 2022. godini je odobren i projekat *Integrating a Comprehensive European Approach for Climate Change Mitigation and Adaptation in Montenegro Viticulture* (MONTEVITIS), čiji je koordinator Univerzitet Donja Gorica, a realizacija je počela 1. januara 2023. godine. Značajno je što su istraživačke i inovacione teme Horizont Evropa projekata usklađene sa dva prioriteta Strategije pametne specijalizacije (S3): Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane i Informaciono-komunikacione tehnologije.

Potpisan je novi Okvirni program za saradnju Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA), za period 2022-2027. god. Programom su definisane prioritete oblasti saradnje Crne Gore i IAEA kao što su: zdravlje ljudi, vode i životna sredina, energetika i industrija, hrana i poljoprivreda i nuklearna i radijaciona sigurnost i bezbjednost.

Tokom 2022. godine, nastavljena je realizacija 11 bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Austrije, a odobreno je pet novih istraživačkih projekata od velike važnosti sa Republikom Italijom i 30 novih istraživačkih projekata sa Republikom Slovenijom, čija realizacija je počela 1. januara 2023. godine.

Krajem 2022. godine je okončan proces evaluacije i potpisano je 9 ugovora, u ukupnom iznosu od blizu 1.000.000 €, za IPA II (2020) grant šemu „*Naučni potencijal u službi inovacija*“, namijenjenu unapređenju saradnje između akademskog i biznis sektora, u skladu sa definisanim S3 prioritetima.

U domenu politike inovacija, s ponosom ističemo da je Okvir za implementaciju inovacija i pametne specijalizacije operativan. Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju održao je tokom 2022. godine četiri sjednice, čime je potvrdio proaktivnost i koordinacionu ulogu. Zaključci ovog tijela su u praksi uslovlili veći stepen međuresorne i međuinstitucionalne saradnje, kao i sinergije različitih instrumenata podrške. Međuinstitucionalna S3 grupa identifikovala je ključne izazove i aktivno radila na umrežavanju institucija oko ključnih intersektorskih inicijativa. Inovacione radne grupe po prioritetnim oblastima pametne specijalizacije aktivno su radile na konsultacijama u okviru procesa preduzetničkog otkrivanja i krajem 2022. godine dale konkretne preporuke u smislu unapređenja instrumenata i jačanja monitoringa rezultata.

Inovacione infrastrukture su uspješno nastavile svoju misiju u 2022. godini. Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ d.o.o. (IPC Tehnopolis) i dalje prednjači u kontekstu pružanja infrastrukturne, mentorske i stručne podrške inovacionoj zajednici, a fokus u 2022. godini bilo je snaženje saradnje sa akademskom zajednicom i proširenje prostornih kapaciteta u saradnji sa Opštinom Nikšić i Vladom Crne Gore. Naučno-tehnološki park Crne Gore d.o.o. (NTP CG) je, uz podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), radio na izradi Strateškog plana razvoja, pripemi budućih usluga i programa i pozicionirao se kao domaćin Međunarodnog centra za sajber bezbjednost, što treba da bude predmet posebnih međunarodnih sporazuma.

Uz podršku EU IPA projekta TESIS3 i Kancelarije UNDP u Podgorici koja implementira projekat „Norveška za vas”, Fond za inovacije Crne Gore je, u 2022. godini, praktično prvoj godini svog postojanja, izgradio kapacitet tima i postao potpuno operativan, spreman da proširi opseg programske podrške inovacijama i bude okosnica implementacije inovacionih programa i projekata. Potvrda toga je i činjenica da je Program kolaborativnih grantova Fonda serifikovan kroz Plug-In shemu najvećeg programa za finansiranje inovacija u EU – EIC Akceleratora u okviru III Stuba EU Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Horizont Evropa.

Finansiranje inovacija u 2022. godini donijelo je podršku kroz novih osam programskih linija podrške razvoju inovacija, od kojih je šest sprovelo Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, a dvije Fond za inovacije Crne Gore. Iz budžeta je za projekte odobrene po osnovu ovih programskih linija uloženo blizu 1.000.000 €, dok je povrat iz privatnog sektora, u vidu sopstvenog sufinansiranja ovih projekata, oko 1.280.000 €, što ukazuje na činjenicu da je podrška države motivisala privatni sektor da ulaže u inovacije. Kada je riječ o tekućim projektima, izdvajamo program klastera ICT Cortex, koji je tokom 2022. godine imao dva pozitivno ocijenjena izvještaja, te mu je odobren nastavak finansiranja. Osvježenje na kraju godine bilo je objavljivanje IPA 2020 grant šeme „Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte”, koja inovacionoj zajednici donosi novih 900.000 €.

Na Nacrt Zakona o Vladi, kojim je predloženo spajanje resora nauke i prosvjete, odreagovali smo, u periodu javne rasprave, organizovanjem izuzetno dobro posjećenog Okruglog stola pod nazivom „Značaj statusa resora nauke i inovacija u Zakonu o Vladi Crne Gore za naučnoistraživačku i inovacionu zajednicu“. Poruka naučno-inovacione zajednice i Ministarstva je da objedinjavanje ova dva resora nije najbolje rješenje za našu državu, ukazujući na primjere dobre prakse u zemljama EU, kao i u regionu, gdje ovi resori upravo kao odvojeni ostvaruju dobre rezultate. Takođe je sugerisano da je, pogotovo za zajednice poput Crne Gore, veoma dobar model postojanja jednog ministarstva u čijoj nadležnosti bi bili visoko obrazovanje, nauka i inovacije, dok bi drugo ministarstvo bilo nadležno za pred-univerzitetsko obrazovanje.

Posebno smo ponosni na uspješnu organizaciju jubilarnog desetog Festivala „Dani nauke i inovacija 2022“, nakon dvogodišnje pauze (Festival nije održan 2020. i 2021. godine), kao centralne manifestacije Ministarstva, čija je osnovna svrha promocija nauke i inovacija široj javnosti, prevashodno djeci i mladima.

Takođe poslije dvogodišnje pauze, u 2022. godini su dodijeljene nagrade za naučna dostignuća (nagrade nisu dodijeljene 2020. i 2021. godine), u tri kategorije, kao najveće priznanje države najistaknutijim pojedincima za ostvarene rezultate u naučno-inovacionoj djelatnosti.

U protekloj godini je ostvareno i značajno uvećanje budžetskih sredstava za naučnoistraživačku i inovacionu djelatnost. Već u 2022. godini je, rebalansom budžeta, uvećano nacionalno ulaganje u nauku i inovacije u odnosu na inicijalno planirani budžet za ove oblasti, dok je u sklopu budžeta za 2023. godinu obezbijeđeno preko 50% sredstava više u odnosu na nekadašnji najveći budžet za ovaj resor (Ministarstvo nauke, 2020. god).

Veoma nas raduju pozitivni komentari i pohvale za angažman, napredak i rezultate Crne Gore u nauci i inovacijama, a naročito isticanje naše države kao izvrsnog primjera u regionu, pa i šire. Stoga, možemo konstatovati da je evidentan pozitivan trend u oblasti nauke i inovacija, kao i da ćemo i u narednom periodu nastaviti sa osnaživanjem naučnoistraživačkog i inovacionog ambijenta u Crnoj Gori.

2/ DIREKTORAT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKU DJELATNOST

2.1/ ZAKONSKI OKVIR

U cilju pune implementacije zakonskog okvira za naučnoistraživačku djelatnost – Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20), izrađena su neophodna podzakonska akta:

- Pravilnik o uslovima i bližim kriterijumima za dodjelu nagrada za naučna dostignuća, kao i iznosima nagrada („Službeni list Crne Gore”, br. 124/22); i
- Pravilnik o bližim uslovima za osnivanje i licenciranje naučnoistraživačke ustanove („Službeni list Crne Gore”, br. 145/22).

Takođe je započet rad na izradi pravilnika kojim će biti uređena oblast korišćenja sredstava iz državnog budžeta za nacionalne naučnoistraživačke projekte, a koji će zamijeniti važeća akta:

- Pravilnik o uslovima za odobravanje i načinu korišćenja sredstava iz budžeta Crne Gore za programe od opšteg interesa - nacionalnih i međunarodnih naučnoistraživačkih projekata i uslovima koje treba da ispunjavaju rukovodilac projekta, kao i istraživači angažovani u istraživačkom timu ("Službeni list Crne Gore", br. 49/11); i
- Pravilnik o kriterijumima za imenovanje eksperata i postupku ocjene naučnoistraživačkih programa i projekata od opšteg interesa ("Službeni list Crne Gore", broj 49/11).

Inovirana su i kompletirana interna pravila i procedure za rad Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja vodi Listu licenciranih naučnoistraživačkih ustanova. Zaključno sa 31. decembrom 2022. godine, u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20), licencirana je 41 naučnoistraživačka ustanova.

2.2/ STRATEŠKI OKVIR

Izrada Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2023-2027)

Radna grupa za izradu Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2022-2026) sa Akcionim planom formirana je 25. januara 2022. godine. Radnu grupu je činilo 18 članova – predstavnici ranijeg Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, naučne i akademske zajednice, biznis sektora, Privredne komore Crne Gore, Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i NVO sektora. Nakon osnivanja Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, nova Radna grupa, u djelimično izmijenjenom sastavu (takođe 18 članova), sa zadatkom izrade Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2023-2027), sa Akcionim planom, formirana je 30. juna 2022. godine.

Prilikom pripreme Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2023-2027), Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja primjenjuje Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore. Nova Strategija će biti zasnovana na jasno definisanim ciljevima, prioritetima i aktivnostima koji se zasnivaju na strateškim prioritetima razvoja Crne Gore definisanim u Strategiji pametne specijalizacije (2019-2024) i ostalim krovnim strateškim dokumentima.

Otvorena nauka u Crnoj Gori

Ekspertski tim sačinjen od predstavnika Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Sveti Kiril i Metodij, Skoplje, Sjeverna Makedonija, pripremio je Studiju izvodljivosti za uspostavljanje Nacionalnog repozitorijuma otvorene nauke u Crnoj Gori, u martu 2022. godine. Studijom je data procjena obima i potrebnih resursa za realizaciju Nacionalnog repozitorijuma otvorene nauke i pristupanje Evropskom oblaku otvorene nauke (European Open Science Cloud – EOSC). Dokument nudi adekvatne modele za realizaciju prvog repozitorijuma otvorene nauke u Crnoj Gori.

2.3/ INSTITUCIONALNI OKVIR

Savjet za naučnoistraživačku djelatnost

U cilju održanja kontinuiteta procesa rada i realizacije započetih aktivnosti, u prvim mjesecima postojanja Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja (maj-novembar 2022. god), Savjet za naučnoistraživačku djelatnost nastavio je sa radom u ranijem sastavu. Nakon izmjena visokorukovodnog kadra u Ministarstvu, usljed stupanja na snagu Pravilnika o sistematizaciji, bilo je neophodno promijeniti predstavnika Ministarstva u Savjetu, u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti, te je od 26. novembra 2022. godine Savjet nastavio rad u inoviranom sastavu.

Savjet za naučnoistraživačku djelatnost održao je jedanaest sjednica tokom 2022. godine (31. januara, 28. februara, 1. aprila, 29. aprila, 1. juna, 28. juna, 27. jula, 31. avgusta, 29. septembra, 17. oktobra i 12. decembra 2022. godine) i realizovao Plan rada za 2022. godinu.

Saradnja sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti

Sporazum o saradnji između Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja i Crnogorske akademije nauka i umjetnosti potpisan je 10. novembra 2022. godine. Predmet navedenog sporazuma obuhvata sljedeće vidove saradnje:

- konsultacije u izradi strateških dokumenata i zakonskih akata u oblasti nauke i naučnoistraživačkog rada;
- održavanje zajedničkih naučnih skupova, okruglih stolova i rasprava;
- formiranje zajedničkih timova za realizaciju naučnoistraživačkih projekata;
- učešće u obilježavanju značajnih jubileja događaja i ličnosti vezanih za Crnu Goru;
- obezbjeđenje uslova za promociju, angažovanje i usavršavanje mladih i talentovanih kadrova u nauci;
- korišćenje inostranih fondova i međuakademijske saradnje.

2.4/ REALIZACIJA KONKURSA IZ 2022. GODINE U OBLASTI NAUČNOISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI

Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2022. godini

Jedan od ključnih mehanizama za kontinuiranu podršku naučnoistraživačkoj zajednici, Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2022. godini, objavljen je 20. aprila, a zaključen 31. decembra 2022. godine. Navedenim konkursom je naučnoistraživačkoj zajednici Crne Gore stavljeno na raspolaganje 200.000 €.

U nastavku je pregled realizacije posebnih instrumenata podrške u okviru Konkursa.

1. Učešće u EU programu za istraživanje i inovacije Horizont Evropa

Ovim instrumentom podrške stimulisani su:

- institucije iz Crne Gore koje su tokom 2022. godine dobile status punog člana u projektu („beneficiary“), kao koordinatori ili partneri u projektima – pet institucija, za četiri odobrena Horizont Evropa projekta, podržane su u iznosu od 17.500 €;
- institucije iz Crne Gore za prijavljivanje projekata u svojstvu koordinatora u programu Horizont Evropa, za pozitivno ocijenjene projekte koji nisu prihvaćeni za finansiranje od strane EU – jedan projektni tim podržan je u iznosu od 1.000 €;
- delegati u Programskim odborima i nacionalne kontakt osobe na sastancima tijela Evropske komisije za program Horizont Evropa – u ovu svrhu su izdvojena sredstva u iznosu od 2.782,16 €.

2. Učešće u programu IAEA tehničke saradnje

Navedeni instrument namijenjen je podršci aktivnostima koje se odnose na sufinansiranje projekata saradnje institucija iz Crne Gore sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA), koji su odobreni za finansiranje od strane IAEA, počev od 1. januara 2022. godine.

Podržan je jedan projekat u iznosu od 4.867,77 €.

3. Sufinansiranje troškova po osnovu mobilnosti istraživača u Evropi

Ministarstvo je sufinansiralo troškove istraživača iz Crne Gore, koji su se uključili u istraživačke timove renomiranih međunarodnih naučnih institucija u Evropi, učestvovali u međunarodnim projektima i umrežavali se sa istraživačima iz svojih oblasti istraživanja.

Ukupan iznos opredijeljenih sredstava za tri kandidata je 3.435,61 €.

4. Sufinansiranje učešća u ICGEB aktivnostima

Navedeni instrument podrške namijenjen je stimulisanju istraživača za učešće na događajima Međunarodnog centra za genetski inženjering i biotehnologiju (ICGEB): kursevima, obukama, radionicama i dr.

Podržano je učešće jednog istraživača na ICGEB događaju, u iznosu od 547,90 €.

5. Sufinansiranje istraživača koji su završili doktorske studije u 2022. godini

Ovim instrumentom Ministarstvo je stimulisalo istraživače koji su završili doktorske studije, na način što sufinansira troškove njihovih doktorskih studija, nakon odbrane doktorske disertacije u 2022. godini, u iznosu do 2.000 €.

Podržan je 21 kandidat, u ukupnom iznosu od 41.268,00 €.

6. Sufinansiranje učešća na naučnim kongresima

Ministarstvo je sufinansiralo troškove učešća istraživača iz Crne Gore (putne troškove i kotizaciju) sa naučnim, akademskim ili istraživačkim zvanjem na naučnim kongresima koji su održani u zemlji, regionu i inostranstvu tokom 2022. godine, za kandidate čiji su radovi prihvaćeni za izlaganje na kongresu, i koji su aktivno učestvovali na naučnom kongresu: izlagali naučni rad ili objavili poster prezentaciju.

Podržan je 41 kandidat, u ukupnom iznosu od 9.947,00 €.

7. Stimulisanje objavljivanja u časopisima sa otvorenim pristupom

U cilju širenja dostupnosti rezultata naučnog rada drugim istraživačima, medijima, preduzećima i široj javnosti, Ministarstvo je stimulisalo objavljivanje radova naučnika iz Crne Gore u časopisima sa otvorenim pristupom („open access“).

Pravo na sufinansiranje je ostvarilo 16 institucija, odnosno 16 autora koji su objavili radove u časopisima sa otvorenim pristupom, u ukupnom iznosu od 19.902,00 €.

8. Podrška uređivanju naučnih časopisa

U cilju podsticanja kvalitetnog naučnog uredništva, Ministarstvo je obezbijedilo podršku uređivanju naučnih časopisa.

Podržano je šest časopisa, od čega je jedan časopis indeksiran u svjetskim bazama. Ukupan iznos sufinansiranja koje je Ministarstvo odobrilo za ovu svrhu je 13.536,95 €.

9. Sufinansiranje organizovanja naučnih kongresa u Crnoj Gori

Navedeni instrument je namijenjen za podršku organizovanju naučnih kongresa u Crnoj Gori, čiji je organizator naučnoistraživačka ustanova ili naučno udruženje iz Crne Gore.

Podržana je organizacija pet naučnih kongresa u Crnoj Gori, ukupnim iznosom od 8.730,00 €.

Javni poziv za dodjelu godišnjih nagrada za naučna dostignuća u 2022. godini

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja objavilo je 21. novembra 2022. godine *Javni poziv za dodjelu godišnjih nagrada za naučna dostignuća u 2022. godini*. Nakon dvogodišnje pauze, Ministarstvo je u 2022. godini dodijelilo novčane nagrade u tri kategorije, i to: najuspješnijem naučniku/naučnici; najuspješnijem mladom naučniku/naučnici do 30 godina života; i inovatoru/ki ili grupi inovatora za najuspješniju inovaciju odnosno pronalazak zaštićen patentom.

Nagradu za najuspješnijeg naučnika u 2022. godini podijelili su: dr Martin Čalasan, docent na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore i dr Bojan Baća, naučni saradnik na Institutu za napredne studije Univerziteta Crne Gore. Oblast istraživanja dr Čalasana je *energetika – savremeni energetski pretvarači i sinhronne mašine, kao najveći proizvođači električne energije*, dok je oblast istraživanja dr Baće *opšta i politička sociologija – postsocijalističko civilno društvo i društveni pokreti*.

Mr Anton Gjokaj, saradnik u nastavi na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, dobio je nagradu za najuspješnijeg naučnika do 30 godina života. *Matematika* je oblast istraživanja najboljeg mladog naučnika u 2022. godini, koji je ostvario zapažene rezultate u naučnoistraživačkom radu, objavljivanjem dva naučna rada kao prvi autor u časopisima sa SCI/SCIE liste, sa impakt faktorom većim od nule, pri čemu je na jednom radu jedini autor.

Grupi pronalazača/inovatora „*SmartMilk Monitoring System*” – dr Marko Simeunović i dr Davor Ćorić, uručena je nagrada za najuspješniji pronalazak zaštićen patentom, odnosno najuspješniju inovaciju. *SmartMilk monitoring sistem* predstavlja jedinstveno inovativno rješenje na tržištu mljekarstva koje, korišćenjem savremenih tehnologija iz domena Interneta stvari (IoT), vještačke inteligencije i senzorike, kreira ekosistem od svih učesnika u lancu proizvodnje i prerade sirovog mlijeka (farmeri, proizvođači stočne hrane, mljekare, otkupljivači, državne institucije i konzumenti).

2.5/ NASTAVAK REALIZACIJE TEKUĆIH PROGRAMA U OBLASTI NAUČNOISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI

Realizacija stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja u kontinuitetu prati realizaciju 50 stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori, dodijeljenih na osnovu tri konkursa, i to za generacije iz 2018/2019. godine, 2019/2020. godine i 2020/2021. godine.

Stipendisti Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, generacije 2020/2021.godine, dostavili su izvještaje o realizaciji druge istraživačke godine stipendije sa planom za treću istraživačku godinu krajem 2022. godine, koji su pozitivno ocijenjeni od strane međunarodnih evaluatora. U skladu sa Konkursom za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja u Crnoj Gori u 2020/2021. godini i ugovorima o dodjeli stipendija, stipendistima su isplaćena finansijska sredstva u ukupnom iznosu od 179.343,00 €.

Stipendisti Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, generacije 2019/2020.godine, dostavili su završne izvještaje o realizaciji stipendija za doktorska istraživanja krajem 2022. godine, koji su poslani međunarodnim evaluatorima na ocjenjivanje.

Usljed više sile, izazvane dominantno pandemijom virusa COVID-19, većina stipendista generacije 2018/2019. godine nije uspjela da realizuje aktivnosti definisane planom stipendija. Uz odobrenja Ministarstva, stipendisti su realizovali ove aktivnosti tokom 2022. godine. Doktorsku disertaciju, tokom 2022. godine, odbranilo je pet stipendista.

Realizacija programa centara izvrsnosti

Tokom 2022. godine nastavljena je realizacija dva Programa centara izvrsnosti, koji se realizuju po konkursu nekadašnjeg Ministarstva nauke, iz 2018. godine:

- *Centar izvrsnosti za digitalizaciju procjene rizika bezbjednosti hrane i preciznu sertifikaciju autentičnosti prehrambenih proizvoda (FoodHub) i*
- *Centar izvrsnosti za biomedicinska istraživanja (CEBIMER).*

Usljed pandemije virusa COVID-19, pojedine aktivnosti su se sporije realizovale (pogotovo u Centru CEBIMER), te su promijenjeni rokovi za realizaciju aktivnosti u odnosu na prvobitne planove rada oba centra izvrsnosti. Realizacija preostalih sredstava za treću istraživačku godinu, u ukupnom iznosu od 512.634 €, planirana je za 2023. godinu, nakon pozitivno ocijenjenih izvještaja o realizaciji druge istraživačke godine, sa planovima rada za treću istraživačku godinu programa centara izvrsnosti.

Realizacija nacionalnih projekata započetih prije 2021. godine

Tokom 2022. godine su usvojeni završni izvještaji i uspješno okončani pojedini nacionalni projekti koji se realizuju po konkursima nekadašnjeg Ministarstva nauke, iz perioda prije 2021. godine. Za neke projekte sa tih konkursa je u 2022. godini odobreno produženje roka za realizaciju, s obzirom da, prevashodno zbog pandemije virusa COVID-19, nisu mogli biti završeni u inicijalno ugovorenom roku. Okončanje ovih projekata se očekuje u 2023. godini.

3/ DIREKTORAT ZA INOVACIJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

3.1/ ZAKONSKI OKVIR

Implementacija zakonskog okvira za inovacije – Zakona o inovacionoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 82/20) i Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija („Službeni list Crne Gore“, br. 82/20) – realizuje se kroz:

- Pravilnik o Registru inovacione djelatnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21);
- Pravilnik o bližim uslovima i postupku za odobravanje i načinu korišćenja sredstava za inovativne programe i projekte („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21);
- Pravilnik o kriterijumima za imenovanje eksperata i postupku ocjene inovacionih programa i projekata („Službeni list Crne Gore“, br. 107/21); i
- Pravilnik o bližim uslovima za sticanje statusa korisnika podsticajnih mjera za razvoj istraživanja i inovacija („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21).

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja vodi Registar inovacione djelatnosti u kome su, zaključno sa 31. decembrom 2022. godine, registrovana 103 subjekta inovacione djelatnosti, i to:

- 6 pravnih lica koja obavljaju inovacionu djelatnost (naučnoistraživačke ustanove);
- 71 drugih pravnih lica koja obavljaju inovacionu djelatnost – 43 startapa i 28 privrednih društava;
- 5 subjekata inovacione infrastrukture (uključujući Fond za inovacije CG);
- 10 fizičkih lica koja obavljaju inovacionu djelatnost – 7 frilensera i 3 pronalazača; i
- 11 subjekata koji ulažu u inovacionu djelatnost – pravnih lica ulagača (investitora).

U 2022. godini dodijeljen je 21 status korisnika podsticajnih mjera, i to:

- 15 za ulagače u inovacionu djelatnost/investitore – poreska olakšica umanjenja poreza na dobit po osnovu sticanja udjela u startupovima;
- 2 po osnovu ulaganja dobiti u razvoj vlastitog inovacionog projekta;
- 2 za frilensere – poreska olakšica umanjenja poreza na dohodak fizičkih lica; i
- 1 za pravno lice – poreska olakšica umanjenja poreza na socijalno osiguranje.

U maju 2022. godine pokrenute su konsultacije sa inovacionom zajednicom koje se odnose na status realizacije zakonskog okvira i utvrđivanje potreba za njegovim unapređenjem, što je rezultiralo formiranjem Radne grupe za izmjene i dopune Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacije od strane Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstva finansija, u novembru 2022. godine.

3.2/ STRATEŠKI OKVIR

Strateški okvir za implementaciju politike inovacija čine Strategija pametne specijalizacije Crne Gore (S3) 2019-2024 i Operativni program za implementaciju Strategije pametne specijalizacije (S3) 2021-2024, s Akcionim planom 2021-2022.

U 2022. godini Crna Gora je uspješno nastavila sa realizacijom Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju S3 (2021-2024).

Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju razmotrio je i usvojio Informaciju o implementaciji Operativnog programa za implementaciju S3 (2021-2024) za 2021. godinu.

U kontekstu utroška finansijskih sredstava, planirano finansiranje S3 u skladu sa Akcionim planom za 2021. godinu premašeno je za 2 miliona eura, tako da je umjesto 9.342.572,05 € planiranih u 2021. godini, utrošen iznos od 11.602.093,37 €

Kompletirani S3 izvještaj za 2021-2022¹ usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 30. marta 2023. godine.

3.3/ INSTITUCIONALNI OKVIR

Efikan implementacioni okvir za inovacije i pametnu specijalizaciju, koji omogućava unaprijeđene mehanizme konsultacija i komunikacije svih aktera u sistemu inovacija u procesu kreiranja, sprovođenja i monitoringa inovacione politike, predstavlja jedan od najznačajnijih iskoraka koji je kreiran u decembru 2021. godine u skladu sa preporukama Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (DG JRC). Ovakav koncept uveo je dvije nove strukture u sistem inovacija, i to: Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju i Fond za inovacije Crne Gore.

Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju čine:

- 1) ministar/ka nauke i tehnološkog razvoja, predsjednik/ca;
- 2) ministar/ka evropskih poslova, zamjenik/ca predsjednika/ce;
- 3) ministar/ka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, član/ica;
- 4) ministar/ka ekonomskog razvoja i turizma, član/ica;
- 5) ministar/ka finansija, član/ica;
- 6) ministar/ka javne uprave, član/ica;
- 7) ministar/ka kapitalnih investicija, član/ica;
- 8) ministar/ka kulture i medija, član/ica;
- 9) ministar/ka poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, član/ica;
- 10) ministar/ka prosvjete, član/ica;
- 11) ministar/ka rada i socijalnog staranja, član/ica;
- 12) ministar/ka zdravlja, član/ica;
- 13) predsjednik/ca Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, član/ica;
- 14) rektor/ka Univerziteta Crne Gore/Univerziteta Donja Gorica/
/Univerziteta Mediteran/Univerziteta Adriatik, rotirajući član/ica na godišnjem nivou;
- 15) predstavnik/ca Privredne komore Crne Gore, član/ica;
- 16) predstavnik/ca Unije poslodavaca Crne Gore, član/ica;
- 17) predstavnik/ca Zajednice opština Crne Gore, član/ica;
- 18) predstavnik/ca Agencije za investicije Crne Gore, član/ica;
- 19) savjetnik/ca predsjednika/ce Vlade Crne Gore, član/ica.

Savjet je održao pet sjednica od decembra 2021. godine (17. decembra 2021. godine, 18. marta, 25. jula, 9. novembra i 14. decembra 2022. godine) i u cjelosti realizovao Plan rada za 2022. godinu. Na ovaj način, postavljeni su ključni preduslovi ostvarivanja kontinuiteta u koordinaciji procesa pametne specijalizacije i jačanja međuinstitucionalne saradnje.

Pored uspostavljanja funkcionalnog nacionalnog okvira za implementaciju S3 i imenovanja Nacionalne S3 koordinatorke i sekretarke Savjeta, 2022. godine uspostavljena je i **organizaciona jedinica za S3 u Ministarstvu nauke i tehnološkog**

¹ <https://www.gov.me/dokumenta/63175132-e818-4275-982a-a15735a5991d>

razvoja – Direkcija za pametnu specijalizaciju u okviru Direktorata za inovacije i tehnološki razvoj, a u skladu sa zaključkom Savjeta.

Savjet je stvorio preduslove za jačanje međuinstitucionalne saradnje u S3 uspostavljanjem novog sastava Međuinstitucionalne S3 grupe (Odluka br. 01-082/22-643/1 od 01.09.2022. godine) i Inovacionih radnih grupa za četiri prioritetne oblasti (Odluka br. 01-082/22-645/1 od 01.09.2021. godine), čime je zaokružen institucionalni okvir za primjenu pametne specijalizacije u Crnoj Gori.

Inovacione radne grupe (IRG) su formirane kako bi pružile operativnu podršku Savjetu u primjeni Strategije pametne specijalizacije u Crnoj Gori, za tri vertikalne i jednu horizontalnu prioritetnu oblast S3, a to su: IRG „Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane”, IRG „Energija i održiva životna sredina”, IRG „Održivi i zdravstveni turizam” i IRG „Informaciono-komunikacione tehnologije”.

U sastavu Inovacionih radnih grupa, koji je odobrio Savjet, a formiralo ih je Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Rješenjem o imenovanju Inovacionih radnih grupa za prioritetne oblasti na period od godinu dana, su članovi/ice iz oblasti privrede, nauke, državne uprave i NVO sektora. Koordinator/ke inovacionih radnih grupa podržani su kroz drugu fazu projekta „Norveška za vas”, koji implementira UNDP kancelarija u Crnoj Gori. Takođe, ministarka nauke i tehnološkog razvoja, prof. dr Biljana Šćepanović, i stalna predstavnik UNDP u Crnoj Gori, Daniela Gašparikova, potpisale su *Memorandum o razmijevanju* kojim se nastavlja i dodatno osnažuje saradnja u oblasti inovacija i pametne specijalizacije.

Zadaci Inovacionih radnih grupa su definisani Poslovnikom o radu. U decembru 2022. godine su na sjednici Savjeta usvojeni izvještaji o radu ovih grupa za prvi kvartal njihovog rada. Savjet je pohvalio rad inovacionih radnih grupa, imajući u vidu da je za izuzetno kratak vremenski period održan veliki broj sastanaka sa ključnim stejkholderima, te izdvojeni ključni problemi i kreirane preporuke za naredni period.

Međuinstitucionalna S3 grupa je važan dio implementacionog okvira i predstavlja upravljačko-koordinaciono tijelo međuinstitucionalne saradnje, koje posvećeno prati svakodnevnu implementaciju pametne specijalizacije, učestvuje u programiranju i koordinaciji instrumenata, priprema analize, izvještaje i predloge koji se odnose na sprovođenje strateških dokumenata, programa i projekata značajnih za pametnu specijalizaciju, uspostavlja konstruktivnu saradnju sa inovacionim radnim grupama Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju, i o svojim aktivnostima izvještava Savjet i Vladu Crne Gore.

U periodu od osnivanja novog saziva grupe, Međuinstitucionalna S3 grupa održala je sastanke na kojima su pokrenuta važna pitanja međuresorne saradnje, predstavljen Program za inovacije i pokrenuta diskusija na temu digitalizacije obrazovnog sistema.

Samo neki od opštih zaključaka sa održanih sastanaka jesu da inovacije, pametna specijalizacija i digitalizacija trebaju da budu apsolutni prioritet i centralna tema, kako na nivou državne uprave, tako i na nivou zajednice, s obzirom da je riječ o ključnom konceptu razvoja Crne Gore. Takođe, porast ulaganja u inovacije ocijenjen je kao izuzetno pozitivan iskorak Vlade koji govori o važnosti inovacija u agendi Vlade.

Fond za inovacije Crne Gore

Fond za inovacije Crne Gore zaključio je 2022. godinu sa sedam zaposlenih lica.

Razvoju i izgradnji kapaciteta Fonda značajnu podršku tokom cijele 2022. godine pružali su UNDP, sprovođenjem programa podrške finansiranog od strane Norveške ambasade,

i EU. Zahvaljujući ovoj podršci, cijeli tim je, kroz planirani program obuka, u potpunosti osposobljen za izvršavanje specifičnih zadataka.

Fond je posredstvom UNDP dobio značajnu podršku za jačanje kapaciteta kroz projekat „Norveška za vas”. Tokom 2022. godine, projektom je obezbijedena ekspertska podrška radu Fonda kroz angažovanje tri međunarodna konsultanta (ekspert za izradu cjelokupne dokumentacije za dvije programske linije koje je Fond realizovao u 2022. godini, ekspert za međunarodnu saradnju i finansiranje i ekspert za pravna pitanja) i jednog savjetnika - lokalnog konsultanta na puno radno vrijeme koji je svakodnevno pružao podršku radu Fonda. Održano je nekoliko obuka i treninga za izgradnju kapaciteta zaposlenih, kao i radionice u okviru kojih se biznis i akademska zajednica mogla informisati o zaštiti intelektualne svojine, mogućnostima međunarodnog finansiranja i kako napisati uspješnu projektnu aplikaciju za Program kolaborativnih grantova. Pored navedenog, organizovane su tri studijske posjete sličnim institucijama u Srbiji, Sjevernoj Makedoniji i Norveškoj, tokom kojih su zaposleni i članovi Odbora direktora imali priliku da se bliže upoznaju sa ekosistemom, načinom funkcionisanja i programima podrške razvoju inovacija. Takođe, kroz ovaj program je finansiran i odlazak zaposlenih Fonda na Godišnju menadžersku *Taftie* konferenciju koja je održana u Briselu.

Dio aktivnosti u okviru podrške EU kroz IPA projekat „*Tehnička pomoć za podršku implementaciji Strategije pametne specijalizacije*” usmjeren je na podršku osnivanju i izgradnji kapaciteta Fonda za inovacije Crne Gore u cilju omogućavanja dobrog upravljanja, kreiranja visoko relevantnih inovacionih programa koji omogućavaju usklađenost sa najsavremenijim evropskim smjernicama i politikama u oblasti inovacija, kao što su javne nabavke, propisi EU o državnoj pomoći i sl. Tako su kroz ovaj projekat angažovani međunarodni konsultanti za upravljanje programima, državnu pomoć i javne nabavke. Održan je i niz obuka tokom 2022. godine, kao što su: Inovacijska politika i S3 (mart 2022. god), Izrada uputstva za podnosiocima prijave (maj 2022. god), Monitoring projekata i evaluacija učinka programa (maj 2022. god), Javne nabavke za obveznike i neobveznike Zakona o javnim nabavkama (jun 2022. god), Evaluacija inovativnih projekata (jun 2022. god), Uslovi za dodjelu državne pomoći (jul 2022. god), Kontrola sprovedenih nabavki neobveznika Zakona o javnim nabavkama (oktobar 2022. god) i Dizajn inovativnih programa (decembar 2022. god). Pored toga, konsultanti angažovani kroz ovaj program podrške su izradili dokumentaciju za dva programa podrške koja će biti sprovedena tokom 2023. godine: Programska linija za jačanje inovativnosti novoosnovanih ili postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća i Programska linija „dokaza koncepta”.

Posebno je značajno što je Program kolaborativnih grantova za inovacije Fonda za inovacije Crne Gore sertifikovan za Plug-In u okviru EIC Accelerator šeme Evropskog savjeta za inovacije (EU Okvirni program za istraživanja i inovacije Horizont Evropa), što ide u prilog činjenici da Fond plasira inovacionoj zajednici programe koji su usklađeni sa EU standarima.

3.4/ INOVACIONE INFRASTRUKTURE

Društvo sa ograničenom odgovornošću **Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis” Nikšić (IPC Tehnopolis)**

Ključni cilj rada IPC Tehnopolis je stvaranje i unapređenje uslova za kreiranje i razvoj inovativnih ideja, usluga i proizvoda pojedinaca, startupova i preduzeća u Crnoj Gori. IPC Tehnopolis je i tokom 2022. godine intenzivno radio na postizanju ovog cilja kroz:

- jačanje ljudskih i infrastrukturnih kapaciteta inovativnog i preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori;
- kreiranje novih i unapređenje postojećih programa podrške razvoju inovacija u Crnoj Gori;
- unapređenje saradnje među akterima inovativnog i preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori, njihovu promociju i umrežavanje na međunarodnom nivou; i
- unapređenje ambijenta za kreiranje i razvoj inovativnih ideja, usluga i proizvoda u Crnoj Gori.

Kadrovska struktura

IPC Tehnopolis je 2022. godinu zaključio sa 27 zaposlenih lica. Od ukupnog broja zaposlenih, 19 (72%) ima visoku stručnu spremu, a preostalih osam zaposlenih (28%) posjeduju srednju stručnu spremu. U IPC Tehnopolis angažovano je 15 žena (56%) i 12 muškaraca (44%). Prosjek godina zaposlenih je 37.

U dijelu unapređenja kadrovskih kapaciteta, IPC Tehnopolis je tokom 2022. godine posvetio značajnu pažnju dodatnim edukacijama i usavršavanjima zaposlenih, kako kroz internu razmjenu znanja i iskustava tako i kroz prisustvo brojnim radionicama, obukama, treninzima, studijskim posjetama na nacionalnom, ali i međunarodnom nivou.

Proširenje prostornih i infrastrukturnih kapaciteta

Prostorni kapaciteti zgrade u kojoj je smješten IPC Tehnopolis su u potpunosti popunjeni, te je Odlukom Skupštine Opštine Nikšić od 27.12.2022. godine, za potrebe smještanja novonabavljene opreme i proširivanja infrastrukturnih kapaciteta IPC Tehnopolis, od strane Opštine Nikšić ustupljen na korišćenje prostor u objektu Instituta za crnu metalurgiju, površine 182 m², bez naknade, na period od jedne godine uz mogućnost produženja vremena korišćenja do pet godina. Takođe, u martu 2022. godine Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, u saradnji sa Opštinom Nikšić koja je dala na korišćenje prostor površine 828 m² u okviru Doma revolucije, dostavljen je zahtjev za prijavu i finansiranje kapitalnog projekta Dom digitalne revolucije, koji je i uvršten u kapitalni budžet za 2023 godinu u iznosu od 270.000 €. Vrijednost projekta iznosi 1.100.000 € i realizacijom ovog projekta stvoriće se preduslovi za smještanje dijela visoko tehnološke opreme iz Laboratorije za industrijski dizajn, otvaranje novog Coworking prostora, kancelarijskog prostora za mikro i male kompanije, Studija za postprodukciju tona, slike i animaciju, Crowdfunding studija, Multimedijalne sale i Sale za sastanke.

U 2022. godini, kroz međunarodne projekte koji su finansirani iz EU fondova, nabavljena je oprema u vrijednosti blizu 400.000 €, kojom se unapređuju kapaciteti IPC Tehnopolis i stvaraju uslovi za značajniju i kompletniju podršku startapovima u razvoju inovacione kulture.

Programske i projektne aktivnosti

Kroz sedam različitih programa, IPC Tehnopolis je pružio podršku za blizu 50 timova, pojedinaca, mikro i malih preduzeća, a sve u cilju razvoja inovativnog preduzetništva, modernizacije i unapređenja konkurentnosti privrede, kreiranje novih znanja, razvoja i primjene inovacija proizvoda i procesa, upotreba inovativnih tehnologija, uvođenje novih poslovnih modela. Konkretno, podršku Biznis inkubatora u 2022. godini dobilo je 14 stanara. Dodatno, kroz rad Biotehnološke laboratorije podržano je 50 poljoprivrednih proizvođača, dok je kroz TechLab Tehnopolis i Data centar pružena podrška za sedam inovatora kroz izradu djelova za njihove projekte tehnologijama 3D štampe, CNC obrade, 3D modelovanja, izradu tehničke dokumentacije, odnosno korišćenje AI klastera u Data centru.

Posebna pažnja u 2022. godini, bila je usmjerena na dodatno umrežavanje i jačanje saradnje sa svim ključnim akterima u oblastima inovacija i preduzetništva, kako na nacionalnom, tako i na regionalnom i međunarodnom nivou. Na nacionalnom nivou, fokus u 2022. godini bio je produblјivanje saradnje sa fakultetskim jedinicama Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Donja Gorica, ali i sa srednjim školama u Crnoj Gori, što je rezultiralo opremanjem dva kabineta za robotiku i mehatroniku. Sa druge strane, aktivnim učešćem na brojnim međunarodnim događajima koji promovisu inovacionu kulturu i uspostavljanjem partnerstava u okviru kreiranja novih projektnih aplikacija za nove pozive, IPC Tehnopolis i dalje dodatno osnažuje svoju poziciju respektabilnog i pouzdanog partnera na međunarodnom nivou. U toku 2022. godine IPC Tehnopolis je radio na ukupno 21 projektu (19 međunarodnih i 2 nacionalna), od čega je njih 13 uspješno realizovano do 31.12.2022. godine, dok su ostali u toku.

U cilju podsticanja inovacione kulture i jačanja programskih aktivnosti IPC Tehnopolis, u skladu sa prioritetima Strategije pametne specijalizacije, organizovano je 20 obuka, 5 radionica i 62 različita događaja. IPC Tehnopolis jedan je od glavnih partnera Festivala „Dani nauke i inovacija“, koji je organizovalo Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja.

IPC Tehnopolis je dobitnik nagrade na konkursu Unije poslodavaca za društveno odgovorno poslovanje, za 2022. godinu, u kategoriji „Briga za zajednicu“, nacionalni je pobjednik takmičenja Evropske komisije za najbolju ideju u oblasti promocije preduzetništva u kategoriji „Unapređenje poslovnog okruženja i podrška digitalnoj tranziciji“ i finalista *Interreg Project Slam* takmičenja za najbolji projekat u 2022. godini (CODE, 2CODE i CROWN).

Društvo sa ograničenom odgovornošću **Naučno-tehnološki park Crne Gore (NTP CG)**

NTP CG je 2022. godinu zaključio sa dva zaposlena lica i četiri lica angažovana po ugovoru o djelu.

Preduzeće je u 2022. godini poslovalo pozitivno, bez finansijskih poteškoća, uz ostvarene značajne uštede u poslovanju.

NTP CG je u 2022. godini potpisao memorandume o saradnji sa više domaćih i međunarodnih komplementarnih organizacija, kao što su: NTP Beograd, ZICER Zagreb, ICT Cortex, Unija mladih preduzetnika, Studentski biznis centar i drugi.

Status građevinskih radova na objektu NTP CG

Iako su građevinski radovi na objektu NTP CG tokom 2022. godine u više navrata intenzivirani, sveukupno su tekli dinamikom koja nije na zavidnom nivou. Naime, i pored intenziviranja radova u periodu april-septembar, došlo je do usporavanja intenziteta radova u IV kvartalu 2022. godine, tako da je 2022. godina završena sa realnim stanjem na objektu koje je daleko od očekivanja iz II kvartala da će građevinski radovi biti završeni krajem godine. Pokrenuto je niz inicijativa za ubrzanje izvođenja radova, pa je već realno očekivati da će se završetak istih prolongirati do kraja 2023. godine. Uprava za kapitalne projekte je u decembru 2022. godine raspisala tender za izgradnju trafostanice i nekoliko dodatnih radova čiji se završetak očekuje u II kvartalu 2023. NTP CG je Upravi za kapitalne projekte dostavio inovirani projekat opremanja objekta (namještajem, sitnom opremom i imobilijarom), tako da se objava tog tendera očekuje u I kvartalu 2023. godine.

Programske i projektne aktivnosti

NTP CG je bio partner na predakceleracijskom programu podrške razvoju startup kompanija „BoostMeUp“, koji je uspješno realizovan u junu 2022. godine.

Uz podršku UNDP, u okviru druge faze projekta „Norveška za vas”, izrađen je Strateški plan razvoja NTP CG za period od pet godina. Takođe, počeo je sa radom i konsultant koji će pružati podršku u oblikovanju buduće nacionalne Kancelarije za tehnološki transfer, koja je planirana da bude organizaciona jedinica NTP CG, kao i konsultant angažovan na dokumentu kompletnih usluga NTP CG, kao i objavi javnog poziva i metodologije odabira budućih stanara NTP CG. Kroz isti projekat realizovane su i studijske posjete subjektima inovacione infrastrukture u Zagrebu, Beogradu i Oslu (tehnološki parkovi, fondovi za inovacije i slični subjekti).

Završena je prva faza projektne podrške za NTP CG i IPC Tehnopolis (WB ISP project - EIB) i njihovim korisnicima, odabran je nacionalni konsultant za narednu fazu projekta, kada će se, kroz mentorsku podršku, odvijati dalje aktivnosti na transferu znanja i iskustava u podršci inovaciono-preduzetničkim infrastrukturama.

U toku 2022. godine, NTP CG je, u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore i Vladom Crne Gore, učestvovao u pripremi aplikacije za osnivanje i smještanje Regionalnog centra za obuku protiv sajber kriminala i za sajber bezbjednost. Centar finansiraju Republika Francuska i Republika Slovenija, a biće smješten u objektu NTP CG, u Podgorici. Posebnim međunarodnim sporazumom biće utvrđeni detalji uspostavljanja ovog Centra i obaveze Crne Gore kao domaćina Centra.

NTP CG je učestvovao u organizaciji i implementaciji aktivnosti ICT WEEK (događaja na teme iz oblasti informacionih komunikacionih tehnologija), kao i Festivala „Dani nauke i inovacija”. NTP CG je takođe organizovao više događaja u okviru dva Horizont Evropa projekta i jednog IPA Intereg MED programa. NTP CG je aplicirao na preko 10 projektnih poziva.

Obavljeni su razgovori sa desetinama zainteresovanih startupova i kompanija koji žele biti dio NTP CG. Urađen je i redizajn sajta NTP CG, koji je u testnoj fazi i biće operativan u I kvartalu 2023. godine.

3.5/ REALIZACIJA PROGRAMA ZA INOVACIJE (2021-2024) ZA 2022. GODINU

Javni konkurs za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startupova

Po završetku predakceleracijskih programa, Ministarstvo je, 27. juna 2022. godine, objavilo Javni konkurs za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startupova, s rokom za prijavljivanje do 20. septembra 2022. godine, koji je produžen do 28. septembra 2022. godine usljed sajber napada na Vladinu ICT infrastrukturu i nefunkcionalnosti portala www.inovacije.gov.me.

Predmet Javnog konkursa bilo je sufinansiranje startup projekata koji nude digitalna rješenja u četiri prioriteta područja pametne specijalizacije. Ukupan iznos podrške za ove namjene iznosio je 200.000 €, dok je podrška za pojedinačni startup projekat iznosila od 6.000 € do 20.000 €. Sa ciljem stimulisanja ulaganja u inovacionu djelatnost, korisnici granta su bili u obavezi da obezbijede 20% sopstvenog sufinansiranja od ukupne vrijednosti projekta.

Na Konkurs su pristigle 33 prijave, i nakon uspješno sprovedenog procesa evaluacije od strane eksterno angažovanih nezavisnih eksperata, 10 prijava je pozitivno ocijenjeno, a početak implementacije projekata je januar 2023. godine.

Ukupna vrijednost projekata je 231.264,48 €, od čega iznos od 184.464,50 € (79,76%) čine sredstva grantova dodijeljena od strane Ministarstva, dok iznos od 46.799,98 € (20,24%) predstavlja doprinos privatnog sektora (sopstveni udio u finansiranju).

Prema prioritetnim S3 oblastima, struktura projekata je sljedeća: 4 ICT, 2 ICT-Fintech inovacije, 3 ICT-Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane, dok je 1 projekat iz tematskih oblasti ICT-Energija i održiva životna sredina.

Javni konkurs za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022. godini

Javni konkurs za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022. godini objavljen je 1. marta 2022. godine, a zatvoren u decembru 2022. godine. U okviru ovog konkursa je za razvoj inovacione zajednice bio planiran ukupan iznos od 230.000 €, koji je implementiran kroz pet programskih linija, u skladu sa Programom za inovacije (2021-2024). Do zaključenja konkursa, 12. decembra 2022. godine, Ministarstvo je po svakom od 4 presjeka (24. juna, 5. septembra, 14. novembra i 12. decembra) organizovalo evaluaciju pristiglih projektnih prijava, dok je u okviru Multilateralnog javnog poziva za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region definisan 30. jun 2022. godine kao jedinstven rok za podnošenje projektnih prijava.

U nastavku je pregled realizacije programskih linija.

1. Sufinansiranje učešća u EUREKA projektima

Programska linija je namijenjena sufinansiranju projekata saradnje istraživačkih ustanova i preduzeća iz Crne Gore, koji se odnose na učešće ovih ustanova/preduzeća u svojstvu koordinatora ili partnera na EUREKA projektima. Ukupan budžet je bio 120.000 €, i to: 45.000 € za tekuće projekte, 30.000 € za nove projekte i 45.000 € za nove projekte kroz poseban Multilateralni javni poziv za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region. Iznos podrške po pojedinačnom projektu za jednu istraživačku godinu iznosio je 15.000 €. U dijelu podrške EUREKA projektima, u javni konkurs je uključen poseban Multilateralni javni poziv za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region, u kojem Crna Gora učestvuje zajedno sa Albanijom, Austrijom, Hrvatskom, Njemačkom, Mađarskom, Poljskom i Slovačkom.

Tekući EUREKA projekti podržani su u iznosu od 37.513,14 €, dok jedan EUREKA projekat, podnijet u okviru posebnog poziva za Dunavski region, čeka na odobrenje EUREKA mreže, te će njegovo finansiranje potencijalno biti sprovedeno tokom 2023. godine.

2. Stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska

Programska linija je namijenjena stimulisanju pravnih ili fizičkih lica iz Crne Gore, koja su u 2022. godini zaštitila svoj pronalazak patentom u zemlji ili inostranstvu ili su pokrenula proces međunarodne/evropske zaštite pronalaska kod WIPO/EPO. Konkurs za sufinansiranje ove namjene sadržao je dvije kategorije: 1) Podršku autorima pronalazaka koji su pronalazak zaštilili patentom u zemlji ili inostranstvu; i 2) Podršku autorima pronalazaka za međunarodnu/evropsku zaštitu pronalaska kod WIPO/EPO. Ukupan iznos podrške za ove namjene u 2022. godini bio je 20.000 €.

Tokom 2022. godine je podržano 7 patenata, u iznosu od 12.382,00 €.

3. Sufinansiranje aktivnosti namijenjenih podsticanju inovacione kulture

Programska linija podržava organizaciju takmičenja inovativnih ideja, kampove za intenzivne obuke inovativnih startup timova („bootcamps”), hakatone, motivacione i slične događaje, kreiranje digitalnih alatki i druge aktivnosti podrške inovacionoj djelatnosti. Ukupan iznos podrške za ove namjene u 2022. godini bio je 20.000 €.

Tokom 2022. godine podržano je 10 projekata u iznosu od 20.000 €.

4. Sufinansiranje realizacije edukativnih programa (ljetnjih i zimskih škola za studente i mlade profesionalce) u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore

Programska linija je namijenjena kao podrška aktivnostima koje se odnose na realizaciju intenzivnih edukativnih programa za studente i mlade istraživače i profesionalce u tekućoj godini konkursa, poput ljetnjih i zimskih škola, u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore. Ukupan iznos podrške za ove namjene u 2022. godini bio je 30.000 €.

Tokom 2022. godine podržana su 4 projekta u iznosu od 30.000 €.

5. Podrška učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Horizont Evropa – Stub III Inovativna Evropa

Programska linija je namijenjena kao podrška aktivnostima koje se odnose na pripremu projektnih prijava za učešće u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Horizont Evropa – Stub III Inovativna Evropa (Evropski savjet za inovacije, Evropski inovacioni sistemi i Evropski institut za inovacije i tehnologiju). Javni poziv za 2022. godinu po prvi put je obuhvatio ovu programsku liniju čiji je cilj pružanje ekspertske podrške u pripremi projektnih prijava kako bi se pospješilo učešće crnogorskih institucija u ovom izuzetno konkurentnom i najvećem EU programu za istraživanja i inovacije. Ukupan iznos podrške za ove namjene u 2022. godini bio je 40.000 €.

Tokom 2022. godine podržan je jedan projektni predlog za EIC Akcelerator, u iznosu od 5.000 €.

Napomena:

Tokom 2022. godine, sprovedene su aktivnosti podizanja institucionalnog kapaciteta Fonda za inovacije kako bi u 2023. godini preuzeo administraciju programskih linija za stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska, podsticanje inovacione kulture i realizaciju edukativnih programa u oblastima pametne specijalizacije. Tokom 2022. godine, u skladu sa planiranom dinamikom, Fond je izgradio kapacitete uz podršku obezbijedenu u okviru EU IPA TESIS3 projekta i projekta „Norveška za vas”, koji sprovodi UNDP, te je postao potpuno operativan i spreman da od Ministarstva preuzme implementaciju nacionalnih inovacionih programa i programa pametne specijalizacije.

Status realizacije prethodno odobrenih programa i projekata

Ministarstvo ekonomskog razvoja je, na osnovu Javnog poziva za strateško partnerstvo za sprovođenje predakceleracijskog programa za startupove, u 2021. godini podržalo tri predakceleracijska programa u ukupnom iznosu od 150.000 € (*BoostMeUp* – IPC Tehnopolis, *Start1Up* – Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis, Univerzitet Donja Gorica, i *Startup Acitivator* – MTel d.o.o). Nakon izmjena u organizaciji Vlade Crne Gore, koje su uslijedile u maju 2022. godine, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja preuzelo je nadležnost za politiku inovacija, time i za predmetne programe. Sva tri predakceleracijska programa su realizovana i pozitivno ocijenjena od strane nezavisnih evaluatora, ali je program *Startup Acitivator* (MTel d.o.o.) zabilježio značajno kašnjenje u realizaciji i brojne probleme tokom implementacije programa.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je, po osnovu Javnog konkursa za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startupova iz 2021. godine, prihvatilo za sufinansiranje 11 pozitivno ocijenjenih prijava po ovom konkursu. Od 11 projekata, tri su uspješno realizovana tokom 2022. godine, četiri su u procesu evaluacije završnih izvještaja, dok su četiri projekta realizovana uz zabilježene nepravilnosti u sprovođenju projekta i probleme tokom implementacije projekta.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je u decembru 2021. godine, a po osnovu Konkursa za podršku prioritetu Strategije pametne specijalizacije – Infomaciono-komunikacionim tehnologijama koji je prethodno objavilo Ministarstvo nauke, odobrilo Program klastera ICT Cortex. Ovaj program je u toku 2022. godine dobio pozitivne ocjene za dva polugodišnja izvještaja i ostvario nastavak finansiranja u iznosu od 149.000,00 €.

Programi Fonda za inovacije Crne Gore

Program kolaborativnih grantova

U skladu sa Programom za inovacije (2021-2024), te Planom rada i godišnjim planom, Fond za inovacije Crne Gore je, 28. juna 2022. godine, objavio Javni poziv za kolaborativne grantove za inovacije, sa ukupnim budžetom od 670.000 €. Javni poziv je namijenjen mikro, malim i srednjim preduzećima, u cilju realizacije inovativnih projekata u saradnji sa naučnoistraživačkim institucijama i/ili drugim MMSP, radi stvaranja novih proizvoda, usluga, tehnologija sa održivim uticajem i tržišnim potencijalom. Javnim pozivom je utvrđeno da Fond po prihvaćenom projektu može odobriti grant u iznosu do 100.000 €, na period realizacije projekata od 12 do 24 mjeseca. Grantovi, koji se dodjeljuju u skladu sa *de minimis* načelom državne pomoći, obezbjeđuju sufinansiranje do 80% ukupnih troškova projekata za mikro i mala preduzeća, odnosno do 70% za srednja preduzeća.

Javni poziv je usklađen sa strateškim prioritetima utvrđenim Strategijom pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024), te je najmanje 70% raspoloživih sredstava Fonda opredijeljeno za prijave u prioritetnim oblastima Strategije, i u zavisnosti od dostupnosti kvalitetnih projekata. Do roka za podnošenje prijava u okviru ovog poziva podnijeto je 36 projektnih prijava.

Uspješno je sprovedena evaluacija kroz dvije faze. Pozitivno je ocijenjeno 13 projekata, od kojih je sedam kolaborativnih inovativnih projekata prihvaćeno za finansiranje (u skladu sa raspoloživim budžetom i rang listom).

Ukupna vrijednost projekata je 1.727.462,00 €, od čega 628.760,00 € (36,40%) čine sredstva granta dodijeljena od strane Fonda, dok iznos od 1.098.702,00 € (63,60%) predstavlja doprinos privatnog sektora (sopstveni udio finansiranja).

Od ukupno sedam projekata prihvaćenih za sufinansiranje, pet projekata pripada tematskoj S3 oblasti ICT, dok dva projekta pripadaju tematskoj S3 oblasti Energija i održiva životna sredina.

Od ukupno sedam projekata prihvaćenih za finansiranje, pet projekata predstavlja saradnju između nauke i industrije, dok su dva projekta iz kategorije B2B.

Inovacioni vaučeri

Inovacioni vaučeri su jednostavan, brz i efikasan finansijski podsticaj namijenjen mikro, malim i srednjim preduzećima (MSP), sa ciljem da se podigne nivo inovativnosti njihovih proizvoda i unaprijedi njihova konkurentnost na tržištu koristeći specijalizovane usluge naučnoistraživačkih ustanova (NIU).

Javni poziv za Program inovacionih vaučera otvoren je 5. aprila. 2022. godine, sa opredijeljenim budžetom u iznosu od 100.000 € i otvoren je do utroška opredijeljenih sredstava. Maksimalna podrška po jednom vaučeru iznosila je 8.000 €, kojim se može pokriti najviše 80% ukupnog iznosa fakturisane usluge, koja uključuje porez na dodatu vrijednost (PDV). Fond za inovacije Crne Gore je organizovao je niz info dana sa ciljem promocije Programa u Podgorici, Nikšiću, Baru i Bijelom Polju, a paralelno se prezentacija Programa vršila na univerzitetima/fakultetima.

Na kraju godine, od ukupno 17 prijava pristiglih po Javnom pozivu, deset je odobrenih, a sedam odbijenih prijava. Iskorišćena su sredstva iz budžeta Fonda u iznosu od 71.016,31 €, dok je doprinos privatnog sektora 17.754,07 € (20% od ukupnog iznosa).

Od ukupnog broja pristiglih prijava, 13 ih je iz prioriternih S3 oblasti, a četiri iz drugih oblasti (76% : 24%). Posmatrano sa stanovišta odobrenih prijava, osam su iz S3 oblasti, a dvije iz ostalih privrednih grana (80% : 20%).

3.6/ PREGLED MJERA I AKTIVNOSTI PREDUZETIH ZA IZVRŠAVANJE POSTAVLJENIH CILJEVA

U pogledu indikatora „*Globalni indeks inovativnosti (GII) - Komponenta - Infrastruktura*” Crna Gora je ostvarila značajniji napredak u odnosu na ono što je planirano. Naime, od polazne vrijednosti i rangiranja na 60. poziciji koja se odnosi na komponentu „Infrastruktura”, Crna Gora je u 2022. godini ostvarila poziciju br. 44, što je za 16 mjesta bolje rangiranje od prethodne godine, ali i značajno bolje od očekivane 57. pozicije.

Crna Gora je preduzela niz mjera za unapređenje inovacionih infrastruktura (IPC Tehnopolis i NTP CG) i operacionalizaciju Fonda za inovacije Crne Gore:

- Uključeni su u rad Međuinstitucionalne S3 grupe, koja omogućava međuinstitucionalnu koordinaciju mjera podrške razvoju inovacije i pametne specijalizacije;
- Operativni troškovi za rad inovacionih infrastruktura i Fonda za inovacije Crne Gore podržani su u većem iznosu iz budžetskih sredstava;
- Infrastrukture i Fond su, kroz dva donorska projekta podrške (IPA 2020 TESIS3 projekat i projekat „Norveška za vas”, koji sprovodi Kancelarija UNDP u Crnoj Gori), ostvarili jačanje kapaciteta, rješavali pitanja državne pomoći, unaprijedili strateški i programski okvir rada;
- Monitoring rada infrastruktura i Fonda je ojačan.

4/ ODJELJENJE ZA MEĐUNARODNU SARADNJU

4.1/ EU INTEGRACIJE I SARADNJA

EU Okvirni program za istraživanja i inovacije Horizont Evropa

Iako je Crna Gora u prvoj godini učešća u programu Horizont Evropa (pozivi objavljeni u 2021. godini, rezultati i ugovaranje u 2022. godini) aplicirala sa relativno malim brojem projekata, ostvarila je zapažen rezultat i našla se iznad EU prosjeka u dijelu uspješnosti povlačenja sredstava iz ovog Programa.

Posebno su važni projekti u kojima su institucije iz Crne Gore u ulozu koordinatora, i to:

- *Crnogorski centar za podvodne senzorske mreže (Montenegrin Centre for Underwater Sensor Networks – MONUSEN)*, Univerzitet Crne Gore, realizacija projekta počela 1. juna 2022. godine; i
- *Integracija sveobuhvatnog evropskog pristupa za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje u vinogradarstvu Crne Gore (Integrating a Comprehensive European Approach for Climate Change Mitigation and Adaptation in Montenegro Viticulture – MONTEVITIS)*, Univerzitet Donja Gorica, realizacija projekta počela 1. januara 2023. godine.

Oba projekta dobijena su na konkursu za finansiranje *Twinning* projekata na području Zapadnog Balkana, koji su idealna prilika za uključivanje u međunarodne istraživačke mreže.

Ovo je dokaz da u Crnoj Gori postoji kritična masa koja ima kapacitet da napiše uspješne prijave za međunarodno referentne i relevantne projekte, kao i potreban naučni kapacitet za njihovu implementaciju. Istraživačke i inovacione teme dobijenih Horizont Evropa projekata su usklađene sa prioritetima definisanim Strategijom pametne specijalizacije (2019-2024).

Podgorica je među gradovima koji će učestvovati u Misiji EU za klimatski neutralne i pametne gradove do 2030. godine, zajedno sa 100 gradova iz 27 država članica EU i 12 gradova iz zemalja pridruženih Horizont Evropa programu. Učešće u ovoj evropskoj inicijativi daje mogućnost Podgorici da bude lider procesa tranzicije prema klimatskoj neutralnosti i borbi protiv klimatskih promjena. Na ovaj način Crna Gora doprinosi implementaciji Evropskog Zelenog ugovora. Početni sastanak u vezi sa Misijom održan je u Briselu, 13. juna 2022. godine, uz učešće predstavnika Glavnog grada Podgorica, nadležnih za održivi razvoj i informacione tehnologije. Na sastanku su prezentovane smjernice za dalje aktivnosti koje imaju za cilj osnaživanje gradova u borbi protiv klimatskih promjena, koje će fokus staviti na zeleno urbanističko planiranje, energetska efikasnost, urbanu mobilnost i pametne tehnologije. Kreiran je profil grada na platformi NetZeroCities.

Program Evropska saradnja u nauci i tehnologiji (COST)

Učešće naučnoistraživačke zajednice Crne Gore u programu Evropska saradnja u nauci i tehnologiji (*European Cooperation in Science and Technology – COST*) u kontinuitetu bilježi porast. Komitet visokih predstavnika COST je, 27. maja 2022. godine, odobrio finansiranje 70 novih COST akcija, koje su započele sa realizacijom u septembru 2022. godine. Istraživački timovi iz Crne Gore učestvovali su u svojstvu sekundarnih predlagača (*secondary proposer*) u 12 novoodobrenih COST akcija.

COST info dan za istraživače i inovatore iz zemalja Zapadnog Balkana održan je 20. juna 2022. godine (online), sa ciljem da informiše istraživače i inovatore iz zemalja regiona o ulozi COST programa u podsticanju i širenju istraživačke izvrsnosti, uticaju programa, načinu podnošenja prijave novih akcija (projekata), odnosno načinu povezivanja sa istraživačima iz zemalja članica u okviru tekućih COST akcija.

Evropsko društveno istraživanje (ESS)

Imajući u vidu opredjeljenje ka internacionalizaciji istraživanja u Crnoj Gori, kao i jačanju saradnje sa renomiranim međunarodnim partnerima i velikim istraživačkim infrastrukturama, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je u julu 2022. godine objavilo Javni poziv za nacionalnog koordinatora za jedanaestu i dvanaestu rundu Evropskog društvenog istraživanja (*European Social Survey – ESS*), koje će se širom Evrope sprovoditi u toku 2022-2023. godine (11. runda) i 2024-2025. godine (12. runda). Crna Gora je podnijela aplikaciju za učešće u jedanaestoj rundi Evropskog društvenog istraživanja (ESS ERIC), 26. septembra 2022. godine.

EU Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA)

Svi projekti u okviru Kolaborativne grant šeme za inovativne projektne ideje, koja je realizovana u okviru *Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike (SOPEES) 2015-2017.* su uspješno finalizovani zaključno sa četvrtim kvartalom 2022. godine.

IPA 2020 Grant šema

„Naučni potencijal u službi inovacija“

U okviru IPA II Akcionog programa za 2020. godinu, tokom 2021. godine objavljen je Poziv za podnošenje predloga projekata u okviru Grant šeme „Naučni potencijal u službi inovacija“. Ukupan indikativni raspoloživi iznos je bio 1.176.470,60 €, a grant šema je namijenjena unapređenju saradnje između akademskog i biznis sektora, u skladu sa definisanim S3 prioritetima

Prioriteti u okviru ovog poziva su sljedeći:

- Angažovanje mladih istraživača, naročito istraživačica, u akademskom i biznis sektoru, kroz inovativne predloge projekata bazirane na prioritetima S3;
- Obezbeđivanje prilika za mlade istraživače da steknu iskustvo u oblastima istraživanja, razvoju i inovacijama, razmjeni znanja, i povećanju primijenjenih istraživačkih kompetencija;
- Povećanje broja projekata koji će unaprijediti nivo istraživanja, razvoja i inovacionih aktivnosti u organizacijama/institucijama, omogućavajući im da dostignu konkurentsku prednost u primijenjenom istraživanju i razvoju proizvoda/usluga/procesa.

Proces evaluacije je okončan krajem 2022. godine. Potpisano je devet ugovora sa korisnicima grantova u ukupnom iznosu od 980.643,54 €. Za finansiranje su odobreni sljedeći projekti:

Koordinator projekta	Partner	Naziv projekta ENG	Naziv projekta CG
Asocijacija za demokratski prosperitet - ZID	Upbeat Hub	<i>Exploring green energy transition potential in Montenegrin transport system</i>	Istraživanje potencijala prelaska na zelenu energiju u crnogorskom transportnom sistemu
Fondacija „Biznis start-up centar“ Bar (BSC Bar)	Barska uljara	<i>High technology for sustainable autochthonous olive cultivation and innovations in traditional food value chain</i>	Visoka tehnologija za održivo autohtono uzgajanje maslina i inovacije u tradicionalnom lancu vrijednosti hrane
B-One d.o.o.	/	<i>Enabling seamless integration and secure sharing of electronic health records using blockchain technology - HEALCHAIN</i>	Omogućavanje besprekorne integracije i bezbjednog dijeljenja elektronskih zdravstvenih kartona korišćenjem <i>blockchain</i> tehnologije - HEALCHAIN
Novi Volvox d.o.o.	Optimus Consulting d.o.o.	<i>Artificial intelligence in smart homes</i>	Vještačka inteligencija u pametnim domovima
Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije	Univerzitet Donja Gorica, Centar izvrsnosti za digitalizaciju procjene rizika u oblasti bezbjednosti hrane i preciznu sertifikaciju autentičnosti prehrambenih proizvoda	<i>Creation of new fruit and vegetable products</i>	Stvaranje novih proizvoda od voća i povrća
Business Universal Media d.o.o.	Asocijacija menadžera Crne Gore (AMM)	<i>Oxiom FinBot – an innovative concept that unites companies and science</i>	Oxiom FinBot - inovativni koncept koji ujedinjuje kompanije i nauku
Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis, Univerzitet Donja Gorica	Institut Mihajlo Pupin Beograd; Katolički univerzitet Portugala	<i>Reinforce and connect absorption capacity in companies for new research and innovation solution, through the process of empowerment of the human resource management models and tools based on identified gap – EmpowerHR4Inno</i>	Jačanje i povezivanje apsorpcionih kapaciteta u kompanijama za nova istraživačka i inovativna rješenja, kroz proces osnaživanja modela i alata upravljanja ljudskim resursima na osnovu identifikovanog jaza – EmpoverHR4Inno
Univerzitet Donja Gorica	/	<i>Building scientific and innovation potential to utilize HPC and AI for Smart Specialization in Montenegro (HPC4S3ME)</i>	Izgradnja naučnog i inovacionog potencijala za korišćenje računarstva visokih performansi i vještačku inteligenciju za pametnu specijalizaciju u Crnoj Gori (HPC4S3ME)
Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije	Naučni Institut „Panarchy 11 - Research for Resilience“	<i>Innovation and research for off-grid settlements</i>	Inovacije i istraživanja za <i>off-grid</i> naselja

IPA 2020 Projekat tehničke podrške za sprovođenje S3 (TASIS3)

Realizacija projekta je počela 25. januara 2022. godine, sa predviđenim trajanjem od 16 mjeseci (do 25. maja 2023. godine). Opšti cilj projekta je obezbjeđenje podrške uspostavljanju funkcionalnog inovacionog ekosistema baziranog na S3 konceptu, kroz razvoj institucionalnih kapaciteta i jačanje inovacionih kapaciteta crnogorskih mikro, malih i srednjih preduzeća.

Glavne aktivnosti na projektu obuhvataju:

- podršku uspostavljanju i razvoju kapaciteta Fonda za inovacije Crne Gore;
- podršku Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja i Savjetu za inovacije i pametnu specijalizaciju, na uspostavljanju djelotvornog upravljanja u oblastima pametne specijalizacije, kao i na razvoju i sprovođenju inovativnih programa;
- jačanje kapaciteta mikro, malih i srednjih preduzeća, u pravcu boljeg razumijevanja inovacionih politika baziranih na S3 konceptu, te jačanje njihovih kapaciteta za korišćenje sredstava EU za podršku inovacijama; i
- jačanje institucionalnih kapaciteta za djelotvorno praćenje IPA projekata u oblasti inovacija.

IPA 2020 Grant šema

„Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte”

U okviru IPA II Akcionog programa za 2020. godinu, 21. decembra 2022. godine je objavljen Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru Grant šeme „Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte”. Cilj grant šeme je

da doprinese jačanju ekonomske konkurentnosti i inovacionih kapaciteta Crne Gore, kroz jačanje veza između nauke i industrije u S3 prioritnim oblastima. Ukupan raspoloživi iznos sredstava je 900.000 €, a sredstva su obezbijeđena od strane EU, uz kofinansiranje Vlade Crne Gore. Specifičan cilj u okviru ove grant šeme je unapređenje konkurentnosti mikro, malih i srednjih preduzeća kroz obezbjeđenje finansijske podrške i zajedničko kreiranje inovacija, u okviru biznis modela koji okuplja privredni, akademski i javni sektor, i širu zajednicu.

Strateški odgovor IPA III (2021-2027)

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja nastavilo je da pruža doprinos razvoju Strateškog odgovora za IPA III, planskog dokumenta za programski period 2021-2027, koji objedinjava prioritete Crne Gore u svakoj od pet definisanih oblasti programskih politika (tzv. *windows*). Oblast inovacija i pametne specijalizacije pripada programskom prozoru „Konkurentnost i inkluzivni rast”, i razrađuje se u okviru tematskog prioriteta „Razvoj privatnog sektora, trgovina, istraživanje i inovacije”, čiji posebni ciljevi obuhvataju unapređenje okruženja za poslovanje, inovacionog ekosistema i investicione klime, promociju integracija sa industrijskim lancima vrijednosti EU, u pogledu pružanja podrške socio-ekonomskom oporavku nakon COVID-19 pandemije, kao i jačanje konkurentnosti ekonomije. U izvještajnom periodu MNTR je, u saradnji sa inovacionim infrastrukturnama i kroz projekte podrške inovacijama i pametnoj specijalizaciji, izradilo Akcioni dokument (Action Fiche) za 2023. godinu, koji obuhvata akcije posvećene: (1) implementacionom okviru za sprovođenje pametne specijalizacije i unapređenju kapaciteta Fonda za inovacije, (2) inovacionim programima i projektima (S3 klasteri, programi akceleracije, cirkularna ekonomija i S4 inicijative), i (3) inovacionim infrastrukturnama. U narednom periodu navedena dokumenta proći će kroz procedure usaglašavanja na nivou relevantnih nacionalnih struktura, kao i institucija Delegacije EU u Crnoj Gori i Evropske komisije.

4.2/ BILATERALNA I MULTILATERALNA MEĐUNARODNA SARADNJA

Saradnja sa Republikom Italijom

U septembru 2022. godine je potpisan Izvršni program za naučnu i tehnološku saradnju između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije za period 2023-2025. godina. Programom je predviđeno da 1. januara 2023. godine započne praktična implementacija pet istraživačkih projekata od velike važnosti, koje zajedno realizuju crnogorske i italijanske naučnoistraživačke ustanove.

Saradnja sa Republikom Slovenijom

Na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovenije o naučnoj i tehnološkoj saradnji od 2. jula 2008. godine, te Konkursa za realizaciju zajedničkih istraživačkih projekata u periodu od 1. januara 2023. do 31. decembra 2024. godine, 20. decembra 2022. godine u Ljubljani je održano Sedmo zasjedanje Mješovite komisije za naučnu i tehnološku saradnju između Crne Gore i Republike Slovenije. Tom prilikom potpisan je Protokol, kojim je odobreno 30 novih zajedničkih istraživačkih projekata. Na 12 od ovih 30 projekata, na kojima su angažovani mladi istraživači iz Crne Gore, slovenačka strana će finansijski podržati njihove duže boravke u istraživačkim institucijama u Republici Sloveniji.

Saradnja sa Republikom Austrijom

U toku je realizacija 11 bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje koji se realizuju na osnovu Konkursa za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Austrije za period 2021-2022. godina, iz sljedećih oblasti nauka: poljoprivrednih, tehničko-tehnoloških, medicinskih, društvenih, prirodnih i humanističkih.

Multilateralna naučna i tehnološka saradnja u Dunavskom regionu

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja pristupilo je 2. novembra 2022. godine Programu za finansiranje multilateralne naučne i tehnološke saradnje u Dunavskom regionu. Po tom osnovu je, 9. novembra 2022. godine, objavljen *Poziv za podnošenje zajedničkih predloga projekata multilateralne naučne i tehnološke saradnje u Dunavskom regionu za period 2023-2025 god*, u kojem učestvuju Republika Austrija, Republika Bugarska, Češka Republika, Republika Francuska, Crna Gora, Republika Srbija i Slovačka Republika.

Poziv ima za cilj da doprinese unapređenju naučne djelatnosti i razvoju istraživačkih kapaciteta u Dunavskom regionu kroz finansiranje mobilnosti istraživača u okviru zajedničkih istraživačkih projekata, da podrži unapređenje prekogranične istraživačke saradnje i pruži priliku mladim istraživačima za saradnju u međunarodnom okruženju, kao i za razvoj karijere u nauci.

Rok za podnošenje prijave je 16. januar 2023. godine.

Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA)

Dugogodišnja saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA), koja je od velikog značaja za Crnu Goru, uspješno je nastavljena i u 2022. godini.

U toku je realizacija ciklusa tehničke pomoći 2022-2023. godina. U ovom ciklusu, počev od 1. januara 2022. godine, realizuju se dva nacionalna projekta i to:

- *Jačanje kapaciteta za dijagnostiku i tretman pacijenata sa malignim bolestima*, nosilac projekta – Klinički centar Crne Gore, budžet: 176.820,00 €;
- *Jačanje kapaciteta nacionalne veterinarske laboratorije za detekciju opasnih zaraznih bolesti*, nosilac projekta – Specijalistička veterinarska laboratorija, budžet: 216.461,00 €.

Takođe, nastavljena je realizacija projekta *Unapređenje CT dijagnostike za djecu u Crnoj Gori*, čiji je nosilac KC CG - Institut za bolesti djece, kao i projekta Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta Crne Gore *Uspostavljanje nacionalnog trening centra za zaštitu od zračenja*.

U kategoriji *Regionalni projekti*, nastavljena je realizacija projekta podrške uspostavljanju Međunarodnog instituta za održive tehnologije Jugoistočne Evrope (SEEIIST).

Novi Okvirni program za saradnju Crne Gore i IAEA – CPF za period 2022-2027. god, potpisan je u Beču, 28. septembra 2022. godine. Sa crnogorske strane, dokument je potpisala prof. dr Biljana Šćepanović, ministarka nauke i tehnološkog razvoja, a u ime IAEA gospodin Hua Liu, zamjenik generalnog direktora za oblast tehničke saradnje. Programom su definisane prioritete oblasti saradnje Crne Gore i IAEA za naredni srednjoročni period, kao što su: zdravlje ljudi, vode i životna sredina, energetika i industrija, hrana i poljoprivreda i nuklearna i radijaciona sigurnost i bezbjednost.

Okvirni program za saradnju (CPF) predstavlja referentni okvir za tehničku saradnju između Crne Gore i IAEA za period 2022-2027, a nadovezuje na dostignuća prethodne tehničke saradnje između Crne Gore i IAEA i uzima u obzir stečena iskustva, čime će

doprinijeti nacionalnim razvojnim prioritetima i ciljevima, pri čemu nuklearne nauke i tehnologije mogu da obezbijede značajan, isplativ doprinos za društveno-ekonomski razvoj i imaju komparativnu prednost u odnosu na druge tehnologije.

Dokument CPF i koncepti programa tehničke saradnje formulisani su istovremeno kako bi se međusobno dopunjavali. Važno je istaći da se period CPF-a 2022-2027. poklapa sa planiranim periodom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, kao osnova za unapređenje nacionalnih prioriteta i postizanje međunarodnih i evropskih ciljeva u predmetnim oblastima.

Saradnja sa Evropskom organizacijom za nuklearna istraživanja (CERN)

Na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) o naučnoj i tehničkoj saradnji u oblasti visokoenergetske fizike, potpisanog 1. oktobra 2007. godine, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je tokom 2022. godine objavilo Konkurs za učešće u Programu CERN-a za studente „Studentska ljetnja škola CERN 2023”. Kroz ovaj Konkurs biće odabrana četiri kandidata od strane Ministarstva, nakon čega će CERN izvršiti finalnu selekciju i u saradnji sa Ministarstvom finansirati kandidate sa pravom učešća u programu.

Takođe, na osnovu pomenutog Sporazuma, Ministarstvo je objavilo Konkurs za učešće u Programima CERN-a za profesore fizike srednjih škola koji žele da unaprijede svoja znanja iz oblasti fizike čestica. Odabranim kandidatima biće pokriveni troškovi učešća (smještaj i boravak) od strane CERN-a, dok će Ministarstvo finansirati putne troškove i troškove osiguranja za period boravka za najviše dva kandidata iz Crne Gore.

Saradnja sa Međunarodnom grupom za promociju fizike čestica (IPPOG)

23. prolječni sastanak Međunarodne grupe za promociju fizike čestica (IPPOG) održan je u Podgorici, 11-13. maja 2022. godine. Godišnji sastanak je održan sa ciljem da zemlje članice razmijene ideje, kao i da diskutuju na temu promocije fizike čestica. Ministarka nauke i tehnološkog razvoja je otvorila ovaj trodnevni događaj, koji je obuhvatio i posebni segment za srednjoškolce, profesore i studente. Takođe, predstavnici zemalja članica IPPOG tokom ovog susreta su razmijenili ideje u pogledu kreiranja potencijalnih inoviranih radionica (*Masterclass*) za učenike i medije.

U sklopu Festivala „Dani nauke i inovacija“, u saradnji sa IPPOG, 30. septembra 2022. godine, održan je Masterclass na temu „Kako mjerimo ono što ne možemo da vidimo?“. Predstavnik CERN-a, dr Stiven Goldfarb predstavio je učenicima neka od najosnovnijih pitanja sa kojima se suočava oblast fizike elementarnih čestica, kao i mogućnostima da se pronađu neophodni odgovori zahvaljujući impozantnim projektima koji se realizuju u okviru ove značajne Organizacije. Ministarka nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore, prof. dr Biljana Šćepanović je otvorila ovaj događaj.

Saradnja sa Sjevernoatlantskim savezom (NATO)

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, na zahtjev Ministarstva odbrane, imenovalo je svoje predstavnike u Bordu direktora NATO projekta *Odbrambeni inovativni akcelerator alijanse za Sjeverni Atlantik (Innovation Accelerator for North Atlantic – DIANA)*, 30 decembra 2022 godine. Projekat ima za cilj jačanje saradnje sa partnerima iz privatnog i javnog sektora, akademskim krugovima i civilnim društvom, kako bi se došlo do usvajanja novih tehnologija i riješili kritični problemi u dijelu odbrane i bezbjednosti kroz približavanje nauke i tehnologije.

Međunarodni institut za održive tehnologije Jugoistočne Evrope (SEEIIST)

U 2022. godini su intenzivno nastavljene sve aktivnosti Crne Gore u projektu uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije Jugoistočne Evrope (SEEIIST). Naši predstavnici su bili izuzetno aktivni u Upravnom odboru, kao i u radnim grupama (za pravni okvir i za definisanje uslova za lokaciju) SEEIIST Asocijacije.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja predložilo je realizaciju aktivnosti u okviru crnogorskog predsjedavanja Procesom saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECF) koje su usmjerene na organizaciju događaja u vezi sa projektom uspostavljanja Međunarodnog instituta za održive tehnologije u Jugoistočnoj Evropi (SEEIIST). Pomenute aktivnosti su planirane za drugi kvartal 2023. godine, u okviru regionalne konferencije o zelenoj tranziciji koja će se realizovati u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore i drugim relevantnim resorima.

U okviru Festivala „Dani nauke i inovacija“, 2. oktobra 2022. godine, organizovan je Okrugli sto „*Uspostavljanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) - razvojna šansa i izazovi*“, na kojem su pored ministarske nauke i tehnološkog razvoja, prof dr Biljana Šćepanović, učestvovali relevantni akteri.

4.3/ SASTANCI SA AMBASADORIMA

Tokom 2022. godine uspješno je realizovan niz bilateralnih susreta sa ambasadorima u Crnoj Gori, čime je dodatno učvršćena, unaprijeđena i intenzivirana međunarodna saradnja. Na sastancima su razmatrani sadašnji i budući modeli zajedničkih aktivnosti, sa ciljem da se iskoriste brojni potencijali i ojačaju naučnoistraživački i inovacioni programi i politike, čime bi se stvorile osnovne pretpostavke za kontinuirani razvoj naučnoistraživačkog i inovacionog ekosistema.

U tom kontekstu, ministarka nauke i tehnološkog razvoja, prof dr Biljana Šćepanović, primila je u posjetu ambasadora Gruzije, Nj.E. Zala Gogzacea, ambasadora Luksemburga, Nj.E. Filipa Donkela, ambasadora Republike Austrije, Nj.E. Karla Milera, ambasadora Republike Azerbejdžan, Nj.E. Kamila Hasijeva, ambasadora Kraljevine Norveške, Nj.E. Jorna Eugena Gjelstada, ambasadora Bosne i Hercegovine, Nj.E. Branimira Jukića, kao i ambasadoru Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, Nj.E. Karen Medoks. Takođe, ministarka Šćepanović se tokom 2022. godine susrela i sa ministrom industrije, zanata, trgovine, istraživanja, tehnologije i pojednostavljivanja propisa Republike San Marino, Fabiom Rigijem, a pomenutom sastanku je prisustvovala i ambasadorica San Marina, Nj.E. Kjara Kardonja. Bilateralnu saradnju su obilježili i susreti sa bivšom ambasadoricom Republike Turske, Nj.E. Songul Ozan, ambasadorom Republike Francuske, Nj.E. Kristijanom Timonijeom, i delegacijom Univerziteta Azurna obala (Université Côte D'Azur) koju je predvodio rektor, Žeanik Brisvolter, ambasadoricom Sjedinjenih Američkih Država, Nj.E. Džudi Rajzing Rajnke, kao i ambasadorom Republike Kipar, Nj.E. Dimitriosom Teofilaktuasom.

Osim sa diplomatskim predstavnicima drugih država, ministarka Šćepanović je imala zadovoljstvo da ugosti i stalnog koordinatora Ujedinjenih nacija (UN) u CG, Piter Lundberga, kao i stalnu predstavnicu Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, Danielu Gašparikovu.

4.4./ MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

Tokom 2022. godine, nauka i inovacije Crne Gore su predstavljene na značajnim međunarodnim skupovima i susretima, gdje je delegaciju Crne Gore predvodila ministarka, prof. dr. Biljana Šćepanović:

- Ministarski sastanak Upravljačkih platformi za zemlje Zapadnog Balkana za kulturu, istraživanje i inovacije, obrazovanje i obuku, Tirana, Albanija (jun 2022. god);
- Ministarska EUREKA konferencija i Globalni inovacioni samit, Estoril, Portugal (jun 2022. god);
- 31. Ekonomski forum, Karpač, Poljska (septembar 2022. god), gdje je predstavljena pametna specijalizacija kao koncept koji je postao ključni element ekonomske politike Crne Gore;
- 66. Redovno zasjedanje Generalne konferencije IAEA, Beč, Austrija (septembar 2022. god), kada je potpisan novi Okvirni program za saradnju Crne Gore i IAEA, za period 2022-2027. god;
- 2. Svjetska sedmica naučne frankofonije, Kairo, Egipat (oktobar 2022. god), kada je potpisan Manifest o frankofonoj naučnoj diplomatiji;
- Sedmo zasjedanje Mješovite crnogorsko-slovenačke komisije za naučnu i tehnološku saradnju, Ljubljana, Slovenija (decembar 2022. god), kada je potpisan Protokol kojim je odobreno 30 novih zajedničkih istraživačkih projekata crnogorskih i slovenačkih timova, a realizovana je i posjeta Tehnološkom parku Ljubljana.

Održani su sastanci sa brojnim visokim zvaničnicima Evropske komisije, uključujući i komesarku za inovacije, istraživanje, kulturu, obrazovanje i mlade, Mariju Gabriel. i, zamjenicu generalnog direktora u Generalnom direktoratu za istraživanje i inovacije (DG RTD), Signe Ratso. Neki od ovih bilateralnih sastanaka su održani na marginama prethodno pomenutih skupova, a neki upravo u Crnoj Gori gdje smo imali zadovoljstvo da budemo domaćin prvog sastanka Zajedničkog odbora EU i Crne Gore za istraživanje i inovacije (20. maj 2022. god).

Neke od tema ovih sastanaka su: saradnja između akademske i naučno-istraživačke zajednice i svijeta biznisa na uspostavljanju sinergija znanja; razmjena ostvarenja i postignuća zemalja u oblasti inovacija; najbolje prakse u saradnji između akademskog i poslovnog svijeta; doprinos zelenoj i digitalnoj tranziciji; adresiranje izazova vezanih za održivost proizvodnje hrane, energije, i ostalih lanaca nabavke itd.

Predstavnik Ministarstva je učestvovao na sastanku Borda guvernera Udruženog istraživačkog centra (JRC) i završnom panelu JRC Naučnog samita u Ispri, Italija (jun 2022. god).

Predstavnici Ministarstva su, 14. juna 2022. godine, održali uvodne konsultacije sa delegacijom Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju, u okviru Biznis misije EIT u Crnoj Gori, tokom kojih je razgovarano o potencijalima i potrebama crnogorskog inovacionog ekosistema, kao i o mogućnostima za uspostavljanje i razvoj ponude EIT Jumpstarter programa za region Zapadnog Balkana. U okviru ovog projekta glavni fokus je na proširivanju predakceleracijskog programa EIT Jumpstarter na region, sa ciljem identifikovanja i unapređenja vještina u regionu, učenja preduzetničkih vještina i lakšeg učešća regionalnih talenata u aktivnostima tematskih inovacionih zajednica EIT-a.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja i Kancelarija UNDP u Crnoj Gori potpisali su, 30. juna 2022. godine, *Memorandum o razmijevanju*, kojim se nastavlja i dodatno osnažuje saradnja u oblasti inovacija i pametne specijalizacije.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja i Američka privredna komora u Crnoj Gori potpisali su, 26. jula 2022. godine, *Memorandum o saradnji*, koji definiše zajedničke aktivnosti u oblasti vladavine dijaloga: kreiranje programske politike i mjera sa ciljem povezivanja naučno-istraživačke i biznis zajednice; podršku promociji nauke, istraživanja i inovacija u društvu; podršku stimulisanju inovacija u preduzetništvu; stvaranje uslova za razvoj inovacione djelatnosti; i zajednički angažman na većem uključivanju privatnog sektora u razvoj i sprovođenje pametne specijalizacije. Potpisivanje memoranduma dio je saradnje između Američke privredne komore i Vlade Crne Gore u okviru programa Američke privredne komore „Rule of Dialogue - Vladavina dijaloga”, čiji je cilj ostvarivanje saradnje sa svim relevantnim ministarstvima koja mogu doprinijeti unapređenju poslovnog ambijenta.

Međunarodna konferencija „*Implementacija Agende Zapadnog Balkana za istraživanja, obrazovanje, kulturu, mlade i sport – Podrška pametnoj specijalizaciji na Zapadnom Balkanu i u Turskoj*” održana je 18-19. oktobra 2022. godine u Skoplju, Sjeverna Makedonija. Cilj konferencije je bio da okupi donosiocice odluka, državne službenike, predstavnike biznis sektora, akademije i civilnog sektora u cilju predstavljanja napretka zemalja Zapadnog Balkana u procesu pametne specijalizacije, sa posebnim fokusom na implementaciju i doprinos koji pametna specijalizacija ima u kontekstu ispunjavanja ciljeva iz Agende Zapadnog Balkana za inovacije, istraživanja, obrazovanje, kulturu, mlade i sport. Tim za pametnu specijalizaciju Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, uz podršku kolega iz Ministarstva javne uprave i Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, kao i ICT Cortex-a, predstavio je napredak Crne Gore u implementaciji S3, ključne izazove i planove za naredni period, kao i ulogu privatnog sektora u ovom procesu.

Predstavnici Ministarstva (Nacionalni projekt koordinator za EUREKA program) i Privredne komore Crne Gore (Visoki predstavnik Crne Gore za EUREKA program) su prisustvovali Godišnjem sastanku EUREKA mreže koji je, u organizaciji Asocijacije EUREKA i Javne službe Valonije za ekonomiju, zapošljavanje i istraživanje (Belgija), kao domaćina, održan u gradu Spa, u Belgiji, 28-30. novembra 2022. godine. Redovni godišnji sastanak je prilika za učešće u razmjeni znanja i iskustava radi unapređenja saradnje, kao i za nalaženje načina za veće učešće crnogorske inovacione i naučnoistraživačke zajednice u EUREKA programu.

Ministarka nauke i tehnološkog razvoja, prof. dr Biljana Šćepanović ostvarila je učešće na ceremonijama svečanog otvaranja velikog broja događaja koji su realizovani u Crnoj Gori i regionu, među kojima su: Sastanak predstavnika Međunarodne grupe za promociju fizike čestica (IPPOG); Crnogorsko-rumunski biznis forum 2022; Svjetska olimpijada robotike (WRO) – crnogorsko državno takmičenje za učenike osnovnih i srednjih škola; Finalne programa BoostMeUp; Radionica UNDP regionalne mreže žena u STEM-u; Regionalno takmičenje studenata Allplan Student Competition 2022; Inženjerska škole nauke 3; Stručni skup „COVID-19 - Šta smo naučili i šta da očekujemo? - Etički izazovi KOVID krize”; Naučni simpozijum „Nauka i male zemlje: Sinergija dijaspore, matice i prijatelja Crne Gore”; Nacionalna konferencija, organizovana povodom završetka projekta „Unapređenje saradnje nauke i privrede u Crnoj Gori”; Završni događaji projekta „Inovativne održive tehnologije za ekonomsko unapređenje zanatstva – CRAFTINNO“; „Digital Den Connects” događaji, Drugo izdanje Cross Border Coworking Conference itd.

5/ SLUŽBA ZA KADROVSKE I OPŠTE POSLOVE

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je osnovano Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 49/22, 52/22, 056/22 i 082/22). Članom 59 ove Uredbe predviđeno je, između ostalog, da će Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja preuzeti državne službenike i namještenike koji su vršili preuzete poslove od Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta i Ministarstva ekonomskog razvoja, kao i da će Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, u skladu sa djelokrugom utvrđenim ovom uredbom, donijeti akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe.

U novoformirano Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja preuzeto je ukupno 16 službenika iz bivšeg Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, kao i ukupno 6 službenika iz bivšeg Ministarstva ekonomskog razvoja.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je donijelo Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, broj 01-082/22-522/1 od 27. jula 2022. godine, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 3. avgusta 2022. godine, kao i Pravilnik o izmjeni Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, broj 01-082/22-895/1 od 4. oktobra 2022. godine, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 13. oktobra 2022. godine. Pravilnikom je sistematizovano ukupno 49 radnih mjesta.

Kadrovski plan Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, broj 01-082/22-1119/1 od 1. novembra 2022. godine, Vlada Crne Gore donijela je na sjednici održanoj 30. novembra 2022. godine. Ovim Kadrovskim planom predviđena je popuna 6 radnih mjesta u Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja i to:

- 1) Sekretar/ka Ministarstva – 1 izvršilac na određeno vrijeme od 5 godina;
- 2) Samostalni/a savjetnik/ca I, Službenik/ca za podršku realizaciji programa i projekata iz oblasti društvenih i humanističkih nauka u Direkciji za nacionalne programe podrške istraživačima i naučnoistraživačkim ustanovama, Direktorat za naučnoistraživačku djelatnost – 1 izvršilac na neodređeno vrijeme;
- 3) Samostalni/a savjetnik/ca I, Nacionalna kontakt osoba za EU Okvirni program za istraživanje i inovacije u Direkciji za EU programe i evropske integracije, Direktorat za naučnoistraživačku djelatnost – 1 izvršilac na neodređeno vrijeme;
- 4) Samostalni/a savjetnik/ca I, Ovlašćeno službeno lice za vođenje upravnog postupka i donošenje rješenja u oblasti upisa u Registar inovacione djelatnosti i sticanja statusa korisnika podsticjanih mjera u Direkciji za inovacije, Direktorat za inovacije i tehnološki razvoj – 1 izvršilac na neodređeno vrijeme;
- 5) Samostalni/a savjetnik/ca I, Službenik/ca za javne nabavke u Službi za finansije i javne nabavke – 1 izvršilac na neodređeno vrijeme;
- 6) Samostalni/a savjetnik/ca II u Kabinetu ministra – 1 izvršilac na neodređeno vrijeme.

Interni oglasi za popunu radnih mjesta iz kategorije ekspertske kadra raspisani su 9. decembra 2022. godine i na navedene interne oglase nije bilo prijavljenih kandidata, zbog čega su se stekli uslovi za objavu javnih oglasa za popunu ovih radnih mjesta. Ovi postupci su u toku.

Javni konkurs za popunu radnog mjesta sekretara Ministarstva objavljen je 21. decembra 2022. godine. Postupak je okončan postavljenjem u februaru 2023. godine.

U 2022. godini, dvije zaposlene u Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja su imenovane za v.d. generalne direktorice i to: Direktorata za naučnoistraživačku djelatnost i Direktorata za inovacije i tehnološki razvoj.

Tokom 2022. godine:

- Prestao je radni odnos na određeno vrijeme (2 godine), za dva lica iz kategorije ekspertskeg kadra (u julu i u decembru 2022. godine);
- jedno lice iz redova ekspertskeg kadra je sporazumno raskinulo radni odnos (u julu 2022. godine); i
- jedno lice iz redova visoko-rukovodnog kadra je razriješeno dužnosti ukidanja Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta (u oktobru 2022. godine; lice je odlučilo da u periodu od godinu dana od dana razriješenja prima naknadu zarade).

Ministarstvo je zaključilo 2022. godinu sa 19 zaposlenih lica, od kojih tri lica tokom 2022. nisu aktivno učestvovala u procesu rada, budići da su bila na roditeljskom odsustvu.

6/ SLUŽBA ZA FINANSIJE I JAVNE NABAVKE

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 55/22), odnosno tzv. tehničkim rebalansom budžeta zbog formiranja 43. Vlade Crne Gore (26. maj 2022. godine), opredijeljena sredstva za Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja iznosila su 3.535.420,78 €. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 109/22), tj. rebalansom budžeta (3. oktobar 2022. godine) sredstva su uvećana na 3.737.344,98 €. Ovim budžetskim sredstvima finansirana je naučnoistraživačka i inovaciona djelatnost, uključujući aktivnosti i poslovanje Fonda za inovacije Crne Gore, IPC Tehnopolis i NTP CG, kao i tekuće poslovanje Ministarstva, a u skladu sa organizacionom i programskom klasifikacijom i strukturom budžeta.

Ukupno realizovana budžetska sredstva Ministarstva tokom 2022. godine iznosila su blizu 2.500.000 €. Najveća nerealizovana stavka (nešto preko 500.000 €) se odnosi na programe centara izvrsnosti, čija je dinamika rada, a time i dinamika isplata, u velikoj mjeri usporena usljed pandemije virusa COVID-19, te je obaveza Ministarstva u vezi sufinansiranja njihovog rada morala biti prenijeta u 2023. godinu. Tokom 2022. godine Ministarstvo nije imalo realizovanih sredstava po osnovu donacija i kredita.

Godišnji finansijski izvještaj Ministarstva za 2022. godinu daje detaljniji uvid u finansijsko poslovanje Ministarstva i isti je dostavljen kao prilog.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu („Službeni list Crne Gore“, br. 152/22), kroz budžetska sredstva Ministarstva, za nauku i inovacije u 2023. godini opredijeljeno je 8.517.312,42 €. Ovaj iznos je oko 55% veći u odnosu na nekadašnji najveći budžet Ministarstva nauke iz 2020. godine. Na ovaj način, Vlada Crne Gore potvrđuje posvećenost jačanju nacionalnog sistema nauke i inovacija.

7/ SLUŽBA ZA DIGITALIZACIJU I STATISTIKU

Kao i u ostalim organima državne uprave koji su u avgustu 2022. godine pogođeni sajber napadom, proistekli problemi su u ogromnoj mjeri uticali na rad Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja. Nefunkcionalnost elektronskih servisa (prevažodno e-pošte, kao i online platformi), dugotrajna neupotrebljivost velikog broja računara, gubitak elektronskih arhiva, a ponajviše nepostojanje internet konekcije u prostorijama Ministarstva gotovo do kraja 2022. godine, onemogućili su blagovremeno izvršavanje brojnih obaveza Ministarstva (npr. sačinjavanje plana javnih nabavki za 2022. godinu).

8/ PR AKTIVNOSTI

Imperativ Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja jeste odgovorno, otvoreno i transparentno informisanje javnosti. Kako bi građani bili pravovremeno i tačno informisani o aktivnostima Ministarstva, a mediji ažurno dobili tražene informacije uvažavajući pravo javnosti da zna, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja kreiralo je pristupačan, jasan i informativan sadržaj koristeći više kanala komunikacije.

Pored tradicionalnih kanala komunikacije poput saopštenja za javnost, redovnih odgovora na upite medija i blagovremenih najava različitih aktivnosti, unaprijeđen je sadržaj na web stranici: <https://www.gov.me/mntr>. Takođe, aktivirane su društvene mreže (Facebook i Instagram). Ovaj vid komunikacije unaprijedio je blagovremeno obavještanje o najznačajnijim dešavanjima i važnim informacijama koje se tiču aktivnosti Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja.

Pokrenut je i novi sajt www.s3.me, koji je posvećen Strategiji pametne specijalizacije Crne Gore, zamišljen kao zajednička platforma svih učesnika u ovom procesu, na kojem će se u kontinuitetu predstavljati kako dostignuća tako i nove ideje, te promovisati zdrava, održiva i digitalizovana Crna Gora.

Za potrebe Festival „Dani nauke i inovacija 2022“, kao centralne godišnje manifestacije Ministarstva, na kojoj promovišemo nauku i inovacije i približavamo ih najširoj pulici, a stručna javnost pokreće razgovore na brojne teme koje su aktuelne u oblasti nauke i inovacija, uspjeli smo pokrenuti dvije od već postojeće tri društvene mreže Festivala (Facebook i Twitter) dok je na Instagramu otvoren novi nalog. Takođe, pokrenut je i sajt www.daninaukeiinovacija.me, koji je učinio dostupnim sve informacije u vezi programskih sadržaja Festivala, koji je uredno ažuriran. Na sajtu je dostupan i kontakt mejl, te su i ovim putem svi zainteresovani mogli da dobiju pravovremenu informaciju u vezi programa Festivala.

Pored Festivala „Dani nauke i inovacija 2022“ kao centralnog godišnjeg promotivnog događaja, ove godine smo, takođe nakon dvogodišnje pauze, organizovali još jedan značajan godišnji događaj, koji ima i promotivni karakter – „Svečana dodjela nagrada za naučna dostignuća u 2022. godini“ – na kojem su dodijeljene nagrade najboljim naučnicima i inovatorima.

Uz pomoć Delegacije EU u Crnoj Gori, krajem 2022. godine, u Evropskoj kući, prezentovali smo crnogorskoj javnosti dva Horizont Evropa projekta, ukupne vrijednosti oko 3.000.000 €, kojim koordiniraju crnogorske naučnoistraživačke institucije.

9/ FESTIVAL „DANI NAUKE I INOVACIJA 2022“

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je, poslije dvogodišnje pauze, uz podršku brojnih partnera, krajem septembra 2022. godine, organizovalo deseti po redu Festival „Dani nauke i inovacija 2022“. Ovaj jubilarani Festival, sa ubjedljivo najvećim brojem sadržaja do sada (63 sadržaja) obuhvatio je širok spektar događaja – izložbi, radionica, prezentacija, predavanja, takmičenja, panela, okruglih stolova, mini sajmovi, itd. gdje su učešće uzele javne institucije, državni i privatni univerziteti, nevladine organizacije, privatne kompanije, startapovi, biznis inkubatori i ostali subjekti naučnoistraživačke i inovacione djelatnosti.

Programski sadržaji su realizovani na više lokacija u Crnoj Gori – u Podgorici, Nikšiću, Cetinju, Pljevljima, Bijelom Polju, Kotoru, Baru, Kolašinu, Tivtu, Ulcinju, Andrijevići i Rožajama.

Učenici u crnogorskim opštinama imali su priliku da uče različite segmente programiranja i njegove primjene u praksi, da se upoznaju sa razvojem video igara i značajem gejmिंग industrije. Takođe, posjetioci su saznali o inovativnim rješenjima iz oblasti vještačke inteligencije, blokčejna, senzorskih i dronskih tehnologija, kao i primjeni najnovijih ICT trendova. Istraživači iz Međunarodne grupe za promociju fizike čestica održali su predavanje za učenike i profesore fizike crnogorskih srednjih škola.

U sklopu Festivala je realizovana posjeta visokih predstavnika Generalnog direktorata Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (DG JRC) i održana međunarodna konferencija „*Implementacija Strategije pametne specijalizacije u Crnoj Gori*“. Cilj ovog događaja bio je da se predstavi iskustvo Crne Gore, ključna dostignuća, izazovi i budući planovi u implementaciji pametne specijalizacije. Događaj je okupio sve ključne ciljne grupe (predstavnik državne uprave, naučno-istraživačkog i privrednog sektora, civilnog sektora), posebno mlade ljude (studente i startapere), kako bi se približio koncept i otvorila diskusija na temu potencijalnih pravaca implementacije pametne specijalizacije u budućnosti.

Takođe, organizovan je Sajam projekata u oblastima pametne specijalizacije, čiji je cilj bio da mladima i široj javnosti približi pojam inovacija i na koji način one doprinose razvoju u prioritetnim oblastima pametne specijalizacije. Na Sajmu su na tridesetak štandova predstavljeni uspješno realizovani projekti predstavnika inovacionih infrastruktura, univerziteta i centara izvrsnosti, dobitnika kolaborativnih grantova za inovacije i grantova za startapove, korisnika predakceleracijskog programa podržanih od strane Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, kao i drugih relevantnih institucija koje su uključene u proces pametne specijalizacije.

10/ AKTIVNOST MNTR U PROCESU IZRADE ZAKONA O VLADI CRNE GORE

Tokom trajanja javne rasprave o Nacrtu Zakona o Vladi Crne Gore, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je zvanično iznijelo mišljenje o članu 24 Nacrta Zakona, kojim je predviđeno objedinjavanje resora prosvjete i nauke u jedno ministarstvo. Mišljenje Ministarstva, u kojem je argumentovano obrazloženo zašto ovakvo spajanje nije dobro i predstavlja korak unazad na razvojnem putu crnogorske nauke i inovacija, upućeno je Ministarstvu javne uprave, kao i predsjedniku Vlade Crne Gore.

Uz stav Ministarstva, dostavljen je i izvještaj sa Okruglog stola pod nazivom „*Značaj statusa resora nauke i inovacija u Zakonu o Vladi Crne Gore za naučnoistraživačku i inovacionu zajednicu*“, koji je održan 21. oktobra 2022. godine, u organizaciji Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja. Cilj okruglog stola bio je da doprinese javnom dijalogu na specifičnu temu koja se odnosi na organizaciju Vlade Crne Gore i značaj statusa resora nauke i inovacija. Na okruglom stolu učešće je uzelo oko 120 učesnika. Tom prilikom, naučnoistraživačka i inovaciona zajednica pozdravila je donošenje Zakona o Vladi Crne Gore i istakla koliko se na njih negativno reflektuje kada oblasti nauke i inovacija postanu dio većeg ministarstva, koje ima mnogo širi spektar ciljnih grupa. Negativni efekti se ogledaju kroz neadekvatna izdvajanja iz nacionalnog budžeta, nedovoljnu vidljivost istraživanja i inovacija, (ne)efikasnost rada državne uprave itd, na što jasno ukazuju ranija iskustva. Akademska, naučnoistraživačka i inovaciona zajednica su neraskidivo vezane, njihove djelatnosti se prepliću, zbog čega postojanje ministarstva koje

objedinjuje resore visokog obrazovanja, nauke i inovacija i suštinski i administrativno predstavlja najbolje rješenje za međusobno funkcionisanje i kontinuirano podsticanje i praćenje razvoja ove tri djelatnosti. Zaključak okruglog stola je bio da ne treba objedinjavati resore nauke i prosvjete u jedno ministarstvo, već da Vlada Crne Gore treba da ima ministarstvo visokog obrazovanja, nauke i inovacija, po ugledu na kompatibilne i uporedive zajednice kako iz EU, tako i iz regiona.

11/ OCJENA EVROPSKE KOMISIJE U OBLASTI NAUKE, ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA

Kada je u pitanju ocjena Evropske komisije u oblasti nauke, istraživanja, inovacija, uključujući pametnu specijalizaciju – Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2022. godinu dao je ocjene i preporuke vezane za Pregovaračko poglavlje 25: Nauka i inovacije, koje se odnose na povećanje budžeta za nauku i inovacije kako bi se podržao ekonomski oporavak zemlje i spriječio odlazak mladih istraživača.

Uz konstataciju „dobrog stepena pripremljenosti” u ovoj oblasti, Poglavlje 25 dobilo je ocjenu „dobar napredak” u odnosu na preporuke od 2021. godine. Ovo je bolja ocjena u odnosu na ocjenu iz 2021. godinu kada je konstatovan „određeni napredak”, i najbolja ocjena od kada Crna Gora dobija Izvještaje Evropske komisije, koja je bila zabilježena i 2020. godine.

12/ PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja prepoznalo je sljedeće mjere za unapređenje stanja u oblasti za koju je Minsitarstvo osnovano:

- 1) Reforma sistema naučnoistraživačke djelatnosti:
 - izrada strateških i programskih dokumenata koji uređuju oblast naučnoistraživačke djelatnosti i
 - unapređenje zakonskog okvira za funkcionisanje sistema naučnoistraživačke djelatnosti.
- 2) Snaženje procesa implementacije Strategije pametne specijalizacije (2019-2024) i Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije (2021-2024), uz unapređenje sistema monitoringa postignutih rezultata i adekvatan nastavak programiranja aktivnosti za naredni period kroz usvajanje Izvještaja za period 2021-2022 i novog Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za period 2023-2024.
- 3) Unapređenje programskog osnova za podršku inovacionoj djelatnosti u Crnoj Gori, kroz usvajanje novog Programa za inovacije.
- 4) Unapređenje zakonskog okvira za podsticajne mjere za razvoj istraživanja i inovacija, kroz usvajanje izmjena i dopuna postojećeg zakonskog rješenja.
- 5) Unapređenje razvoja programskih aktivnosti inovacionih infrastruktura, u prvom redu Naučno-tehnološkog parka Crne Gore i Inovaciono-preduzetničkog centra „Tehnopolis” Nikšić, kroz rješavanje pitanja programskog osnova djelovanja i modela finansiranja.